

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra etiky, psychologie a charitativní práce

Bakalářská práce

**PŘÍPRAVA VĚZNĚNÝCH OSOB
NA JEJICH PROPUŠTĚNÍ
A RESOCIALIZACI**

Vedoucí práce: Mgr. Jana Šimečková

Autor práce: Marie Ouředníková, DiS.

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Forma studia: kombinovaná

Ročník: 3

2014

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

20. března 2014

.....
Marie Ouředníková

„Chtěla bych poděkovat vedoucí bakalářské práce paní Mgr. Janě Šimečkové za cenné rady, připomínky a metodické vedení, které ke vzniku bakalářské práce vydatně přispělo.“

Obsah

Úvod.....	6
1 Období výkonu trestu odnětí svobody.....	8
1.1 Výkon trestu odnětí svobody ve Věznici Příbram.....	10
1.2 Historie a současnost věznice.....	11
1.3 Zaměstnanci podílející se na výchově odsouzených.....	12
1.3.1 Speciální pedagogové.....	12
1.3.2 Psychologové.....	13
1.3.3 Sociální pracovníci.....	13
1.3.4 Vychovatelé.....	14
1.3.5 Zastupitelé církví.....	15
1.4 Oddělení zajišťující výkon trestu odnětí svobody ve věznici.....	16
1.4.1 Nástupní oddělení.....	16
1.4.2 Standardní a specializovaná oddělení.....	19
1.4.2.1 Věznice s dohledem.....	20
1.4.2.2 Věznice s dozorem.....	21
1.4.2.3 Věznice s ostrahou.....	22
1.4.3 Výstupní oddělení.....	30
2 Období po výkonu trestu odnětí svobody.....	32
2.1 Důvody propuštění odsouzených z výkonu trestu.....	32
2.2 Problémy spojené s životem po propuštění.....	33
2.3 Pomoc při řešení problémů spojených s životem po propuštění.....	35
2.3.1 Sociální kurátor.....	35
2.3.2 Sociální pomoc.....	37
3 Výzkumná část.....	39
3.1 Cíl výzkumu.....	39
3.2 Výzkumné hypotézy.....	39
3.3 Metodika výzkumu.....	40
3.4 Technika výzkumu.....	40
3.5 Popis terénu a harmonogram výzkumu.....	41
3.6 Vyhodnocení výzkumu.....	42

3.7 Diskuse	56
Závěr	58
Seznam použitých zdrojů.....	60
Seznam zkratk	63
Přílohy.....	64
Abstrakt.....	78
Abstract	79

Úvod

„Hlupák, který poroučí, může jako kdokoli jiný zločiny trestat, skutečný státník jim však dokáže předejít.“

Jean Jacques Rousseau

Každá společnost má stanovená pravidla, kterými je regulováno chování všech jejích členů.¹ „*Má vlastní právní normy a nepsaný morální řád, jejichž dodržování je různým způsobem vymáháno, slouží k tomu pozitivní podněty i tresty.*“² V případě porušení těchto norem stanovených zákonem bývají pachatelé rozličnými způsoby potrestáni. Nejradikálnějším řešením potrestání viníků je trest odnětí svobody, kdy jsou odsouzení „izolováni“ nejen od společnosti, ale také od svých rodin a blízkých osob.

Poměrně často se setkávám s odsuzujícím názorem veřejnosti týkajícím se odsouzených ve výkonu trestu. Lidé, kteří mnohdy vlastně vůbec nevědí, jak výkon trestu odnětí svobody probíhá, se domnívají, že odsouzení ve vězení „jen leží a nic se zde nenaučí“, že jejich náprava je zbytečná apod.

Pracuji ve Věznici v Příbrami na pozici vychovatelky a toto téma bakalářské práce jsem si vybrala proto, abych veřejnosti více přiblížila život odsouzených ve věznici a práci zaměstnanců, kteří se snaží vězně připravit na propuštění a následnou resocializaci, tj. „...*návrat ke společensky přijatelnému způsobu chování u lidí, kteří se od něj odchýlili, který se neobejde bez změn postojů a hodnotové orientace...*“³, kromě toho se ve své práci soustředím i na úskalí, která odsouzené čekají při propuštění z výkonu trestu.

Při psaní bakalářské práce jsem čerpala z aktuálních zákonů a vyhlášek, zejména ze Zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ze Zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Dále jsem používala knižní a časopisecké zdroje, zdroje z internetových stránek a z vnitřních materiálů vězeňské služby (Nařízení generálního ředitele VSČR, Pokyn ředitele věznice, Vnitřní řád Věznice Příbram apod.).

---

¹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*, s. 805.

² Tamtéž, s. 805.

³ MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*, s.183.

Svou bakalářskou práci jsem rozdělila do třech částí. V první části se zabývám průběhem výkonu trestu u odsouzených, který popisuji od nástupu až po propuštění. Dále se zde snažím přiblížit činnosti zaměstnanců, kteří se podílejí na výchově odsouzených a pomáhají jim v průběhu jejich výkonu trestu s přípravou na budoucí život na svobodě.

V druhé části se věnuji životu odsouzených po propuštění. Zmiňuji se zde o všech možných způsobech propuštění z výkonu trestu. Také jsem se snažila nastítnit problémy, se kterými se propuštění po příchodu na svobodu setkávají.

Třetí, a zároveň poslední, část bakalářské práce je věnována výzkumu. Pro tyto účely jsem použila metodu analýzy dokumentu. Stanovila jsem si 2 výzkumné hypotézy, na které se pokusím odpovědět pomocí informací získaných z dokumentů odsouzených doplněných o informace, získané z rozhovorů s nimi. Dále jsem formou šetření v terénu zjišťovala míru ochoty zaměstnavatelů přijmout do pracovního poměru propuštěné a přiložila jsem i zpětnou vazbu od odsouzených, kteří již byli propuštěni.

V závěru bakalářské práce jsem shrnula teoretickou a praktickou část a uvedla vlastní návrhy, jak by se zjištěná fakta dala využít v praxi.

1 Období výkonu trestu odnětí svobody

„Výkon trestu odnětí svobody je upraven zákonem č. 169/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů a vyhláškou Ministerstva spravedlnosti ČR č. 378/2004 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody.“⁴ Výkonem trestu se sleduje dosažení účelu trestu odnětí svobody ve smyslu trestního zákona prostředky stanovenými v tomto zákoně.⁵

Za tímto účelem byla zřízena, dle zákona 555/1992, Vězeňská služba České republiky (dále jen „vězeňská služba“), která je ozbrojeným bezpečnostním sborem a zajišťuje výkon vazby, výkon zabezpečovací detence a **výkon trestu odnětí svobody**. Řídí ji generální ředitel Vězeňské služby, o jehož jmenování a odvolání rozhoduje ministr spravedlnosti. Organizačními jednotkami VS ČR jsou: generální ředitelství, vazební věznice, věznice, ústavy pro zabezpečovací detenci a Institut vzdělávání, v jejichž čele stojí ředitelé, které jmenuje a odvolává generální ředitel.⁶

Nepodmíněné tresty odnětí svobody patří mezi nejčastěji ukládané tresty, které zároveň nejcitelněji postihují obviněné osoby.⁷ Při výkonech nepodmíněných trestů jsou odsouzení po dobu několika měsíců (mnohdy i let) oddělení od svých rodin, dětí a přátel, v nesčetných případech je tato separace spojena i s ukončením pracovního procesu a ztrátou občanského statutu.

Tresty odnětí svobody jsou (dle zákona č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody) vykonávány **ve věznicích a ve zvláštních odděleních vazebních věznic** [viz příloha I]. Odsouzený nastupuje výkon trestu do dané věznice na základě výzvy soudu k nástupu trestu.⁸ Věznice jsou členěny (podle způsobu zajištění bezpečnosti a způsobu vnějšího střežení) do čtyř základních typů: s dohledem, s dozorem, s ostrahou a se zvýšenou ostrahou. Toto členění bývá také označováno jako tzv. „vnější diferenciací“.⁹ Soud zařazuje do věznic:

---

⁴ ŠTĚRBA, V. *Penologie*, s. 48.

⁵ Srov. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, § 1.

⁶ Srov. Zákon č. 555/1992 Sb., o vězeňské a justiční strážce, § 1.

⁷ Srov. FRYŠTÁK, M. a kol. *Trestní právo procesní*. str. 190.

⁸ Srov. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, § 5.

⁹ Srov. tamtéž, § 8.

▪ **s dohledem** – pachatele, který má uložen trest za přečin spáchaný z nedbalosti a který nebyl doposud ve výkonu trestu pro spáchaný úmyslný trestný čin

▪ **s dozorem** - pachatele, který má uložen trest za přečin spáchaný z nedbalosti a který již vykonával trest pro úmyslný trestný čin, nebo pachatele, který měl uložen trest za úmyslný trestný čin v délce nepřevyšující tři roky a doposud nebyl ve výkonu trestu pro spáchaný úmyslný trestný čin

▪ **s ostrahou** – pachatele, který má uložen trest za spáchaný úmyslný trestný čin a nemá splněny podmínky pro zařazení do věznice s dozorem nebo zvýšenou ostrahou, a dále pak pachatele, který spáchal přečin z nedbalosti a nebyl zařazen do věznice s dozorem nebo s dohledem

▪ **se zvýšenou ostrahou** - pachatele, který má uložen výjimečný trest delší než 8 let za zvlášť závažný zločin, který spáchal trestný čin v rámci organizované zločinecké skupiny, nebo který byl odsouzen za úmyslný trestný čin a uprchl v posledních pěti letech z výkonu trestu nebo vazby.¹⁰

Vedle výše uvedených typů věznic jsou zřízeny i zvláštní věznice pro mladistvé. Pokud tím není ohrožen účel výkonu trestu, mohou v rámci jedné věznice zároveň existovat oddělení různých typů.¹¹

Příjem odsouzených k výkonu trestu odnětí svobody je prováděn v příjmových věznicích.¹² Po nástupu do výkonu trestu se nově přijatí odsouzení ubytují v příjmacím oddělení příjmové věznice. Odsouzení muži jsou umístováni odděleně od odsouzených žen, dále jsou pak oddělováni mladiství od dospělých a recidivisté od odsouzených vykonávajících první trest odnětí svobody. Zvláštní kategorie tvoří také trvale pracovně nezařaditelní, odsouzení s ochranným léčením a zabezpečovací detencí, vězni s poruchami duševními a poruchami chování a velmi nebezpeční odsouzení.¹³

Během pobytu v příjmacím oddělení, který trvá většinou jeden týden, se odsouzení podrobí preventivní vstupní lékařské prohlídce (včetně nezbytných diagnostických a laboratorních vyšetření). Po uzavření preventivní vstupní lékařské prohlídky zasílá

---

¹⁰ Srov. Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, v platném znění, §56.

¹¹ Srov. Zákon č. 169/1999 Sb., *o výkonu trestu odnětí svobody*, § 8.

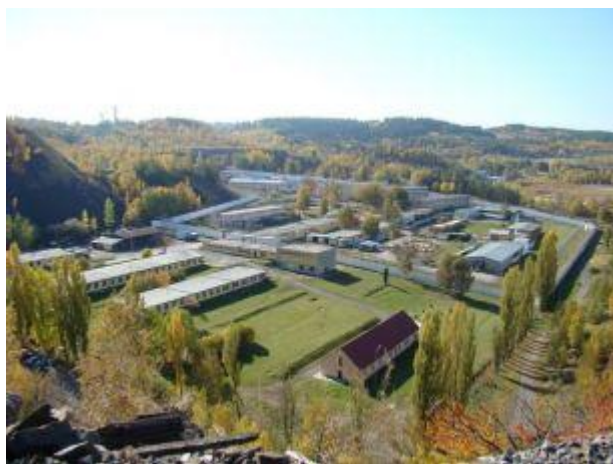
¹² Srov. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České Republiky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává *řád výkonu trestu odnětí svobody*, § 6.

¹³ Srov. tamtéž, § 6.

správa věznice okamžitě Generálnímu ředitelství Vězeňské služby (dále jen „generální ředitelství“) hlášení. Toto hlášení obsahuje všechny údaje, které jsou nezbytné pro rozhodnutí o umístění odsouzeného do konkrétní věznice.¹⁴

O tomto umístění rozhoduje určený zaměstnanec samostatného referátu dislokace vězněných osob odboru výkonu vazby a trestu (dále jen „dispečer“). Dispečer rozhodne o umístění odsouzeného na základě požadavků (trvalé bydliště, rodinný stav, počet nezaopatřených dětí, vzdělání, zdravotní klasifikace atd.) zadaných ve Vězeňském informačním systému (dále jen „VIS“).¹⁵

1.1 Výkon trestu odnětí svobody ve Věznici Příbram

„Věznice Příbram je organizační článek Vězeňské služby ČR pro výkon trestu odnětí svobody mužů [viz Příloha II]. V rámci typu věznice s ostrahou jsou ve Věznici Příbram zřízena oddělení pro výkon trestu oddělení s dohledem, oddělení s dozorem, oddělení s ostrahou, oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování způsobenou užíváním psychotropních látek ve věznici s ostrahou.“¹⁶ Součástí věznice je zvláštní oddělení mužů s dohledem a dozorem – objekt Pracov. Podmínkou pro umístění odsouzeného z věznice s dozorem do objektu

---

¹⁴ Srov. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, §7.

¹⁵ Srov. Metodický list vrchního ředitele pro penologii č. 3/2010, § 2.

¹⁶ VSČR. Stručná charakteristika věznice. [online]. 2013-01-01. [cit. 2014-01-18]. Dostupné na: <http://www.vscr.cz/veznice-pribram-91/o-nas-1619/zakladni-informace-1097/veznice-pribram-5040>

Pracov je jeho zařazení do výstupního oddělení. Objekt Pracov je umístěn v Zotavovně VS ČR Pracov.¹⁷

1.2 Historie a současnost věznice

Věznice Příbram (dále jen „věznice“) v roce 2013 oslavila 60 let od svého založení. Vznik zdejší věznice je úzce spjat s poválečnou dobou, s obdobím politicko-spoločenských změn a stále narůstající potřebou těžby uranové rudy. V roce 1953 byl v regionu zřízen TPT (trestanecký pracovní tábor) Bytíz s ubytovací kapacitou 2 tisíce osob. Většina odsouzených pracovala v nedalekých uranových dolech. V polovině šedesátých let minulého století byla v tehdejší ČSSR přijata řada mezinárodních pravidel, která určovala způsob zacházení s odsouzenými. V tomto období se TPT Bytíz transformoval na NVÚ (nápravně výchovný ústav) Příbram. Zde se začalo s reedukační činností, jejímž základním pilířem bylo pracovní zaměstnávání odsouzených realizované především s vidinou dosahování vysokých pracovních výkonů při důlní těžbě. V důsledku útlumu těžby byla v 80. letech minulého století pracovní činnost odsouzených přesunuta do oblastí stavebních a strojírenských prací.¹⁸ *„Po dílčí reformě československého vězeňství z poloviny 60. let tehdejší NVÚ zajišťoval až do konce roku 1989 výkon trestu pro odsouzené muže zařazené do II. nápravně výchovné skupiny.“*¹⁹

Po amnestii prezidenta republiky na počátku roku 1990 zůstalo ve věznici jen několik desítek odsouzených, kteří byli následně přesunuti do jiných věznic, takže zde po dobu dvou měsíců nebyla umístěna žádná vězněná osoba. Zanedlouho (po prudkém nárůstu kriminality) se však větší část věznice začala znovu využívat, a to k zajištění výkonu vazby obviněných mužů, kteří byli do věznice dodáváni z Věznic Praha-Pankrác a Praha-Ruzyně.²⁰

Další etapa českého vězeňství, která se dotkla i Věznice Příbram, nastala s přijetím nového zákona č. 555/1992 Sb. o Vězeňské a justiční strážci České republiky. V průběhu

---

¹⁷ Srov. Vnitřní řád Věznice Příbram, čl. 1.

¹⁸ Srov. KOLEKTIV AUTORŮ OVT. *Věznice Příbram 1953-2013*. článek Historie věznice 1953-1989

¹⁹ Tamtéž, článek Historie věznice 1953-1989

²⁰ Srov. tamtéž.

následujícího období docházelo ve věznici ke snižování počtu obviněných vykonávajících vazbu a v roce 2000 byl v souvislosti se změnou zákona č.169/1999 ustálen typ věznice na tzv. věznici s ostrahou.²¹

1.3 Zaměstnanci podílející se na výchově odsouzených

Ve věznici pracuje téměř 160 příslušníků vězeňské a justiční stráže a více než 120 občanských zaměstnanců.²² Zaměstnanci a příslušníci věznice jsou zařazeni na jednotlivá oddělení věznice, tato oddělení se nezabývají jen prací s odsouzenými, ale zajišťují i provoz a chod dané věznice. Na výchově odsouzených se podílejí především zaměstnanci z Oddělení výkonu trestu, kteří tvoří tým odborníků složený ze speciálních pedagogů, psychologů, sociálních pracovníků, vychovatelů a vychovatelů terapeutů. Tito zaměstnanci jsou s odsouzenými v každodenním kontaktu, podílejí se na realizaci programů zacházení (viz níže), řeší s odsouzenými jejich problémy (týkající se nejen pobytu ve vězení, ale i komunikace s rodinou) a podílejí se na přípravě odsouzených na propuštění.

1.3.1 Speciální pedagogové

Speciální pedagogové metodicky usměrňují činnost vychovatelů. Pracují s odsouzenými samostatně, provádějí pedagogickou diagnostiku a zpracovávají pedagogické posouzení v rámci komplexní zprávy včetně doporučení pro program zacházení. Společně s ostatními odbornými zaměstnanci stanovují konkrétní výchovné postupy pro jednotlivé odsouzené, které mají svěřené do péče, podílejí se na jejich vyhodnocování, posuzování jejich účinnosti a neustálé aktualizaci. Osobně mohou vést další aktivity programu zacházení, především speciálně výchovné a vzdělávací, které jsou povětšinou zaměřeny na příčiny a důsledky páchaní trestné činnosti.

Na základě žádosti podané odsouzenými, s nimi provádějí pedagogické pohovory a poskytují jim poradenskou pedagogickou pomoc v souladu s povahou a podmínkami daného případu. Realizují svěřenou kázeňskou pravomoc, podílejí se na návrhu

---

²¹ Srov. KOLEKTIV AUTORŮ OVT. *Věznice Příbram 1953-2013*. článek Historie věznice 1953-1989

²² Srov. České věznice, © Vězeňská služba České republiky, s. 60.

k rozhodování o udělení přerušeni výkonu trestu a dalších extramurálních aktivitách (aktivity, při nichž odsouzení ve výkonu trestu pobývají určité časové období mimo areál věznice).²³

1.3.2 Psychologové

Poskytují odsouzeným odborné psychologické služby. Psychologové plní během individuální práce s odsouzenými tyto úkoly: v potřebné míře je psychologicky diagnostikují, v rámci komplexní zprávy zpracovávají psychologické posudky včetně doporučení pro sestavení programu zacházení, provádějí psychologickou diagnostiku u vytypovaných odsouzených nebo dalších odsouzených na základě požadavků lékaře. Také s odsouzenými realizují psychologické pohovory na základě jejich žádosti, poskytují jim psychologické poradenství zaměřené na problematiku týkající se návratu do společnosti a u osob v krizovém psychickém stavu realizují krizovou intervenci.

Dále poskytují psychologickou péči formou individuální nebo skupinové terapie, podílejí se na návrhu k rozhodování o udělení přerušeni výkonu trestu a dalších extramurálních aktivitách. V případě, že je psycholog členem týmu specializovaného oddělení nebo terapeutického programu, plní dále tyto úkoly: podílí se na přípravě a realizaci výchovně terapeutického programu a je garantem jeho odborné úrovně, podílí se na zpracovávání konkrétních programů zacházení u jednotlivých odsouzených a na vyhodnocování jejich úspěšnosti, případně navrhuje změny programu zacházení.²⁴

1.3.3 Sociální pracovníci

Jejich základním úkolem je samostatná sociální práce se zaměřením na plynulý přechod odsouzených do řádného občanského života. Sociální pracovníci zpracovávají společně s ostatními odbornými zaměstnanci konkrétní programy zacházení u svěřených odsouzených, podílejí se na vyhodnocování účinnosti programů zacházení a navrhnou jejich změny. Dle potřeby spolupracují s příslušnými orgány sociálního zabezpečení.

---

²³ Srov. NGRŽ VS ČR č. 21/2010, *kterým se stanoví úkoly zaměstnanců a příslušníků Vězeňské služby České republiky při zabezpečování výkonu trestu odnětí svobody, výkonu vazby a výkonu zabezpečovací detence*, § 6.

²⁴ Srov. tamtéž, § 7.

Poskytují odsouzeným samostatné sociálně právní poradenství a provádějí s nimi výchovnou i poradenskou činnost. Udržují přímé pracovní kontakty s orgány státní správy, církvemi, charitativními a zájmovými občanskými sdruženími v místě věznice a dle potřeby i v místě trvalého pobytu odsouzených.

Dále navazují potřebné kontakty s blízkými osobami odsouzených a podílejí se na řešení jejich sociálních problémů. Sociální pracovníci vypracovávají sociální posouzení, sociální diagnózu a individuální socioterapeutický plán v komplexním posouzení s příslušným doporučením pro program zacházení. V rámci individuálního a skupinového zacházení s odsouzenými je jejich práce v podstatě sociální terapií směřující k sociální rehabilitaci.²⁵

1.3.4 Vychovatelé

„Základním úkolem vychovatelů je komplexní výchovná, vzdělávací, diagnostická a preventivní činnost zaměřená na celkový rozvoj osobnosti a na socializaci, resocializaci a reedukaci včetně cílených opatření k optimalizaci vzdělávacího procesu odsouzených a realizaci protidrogové prevence v rámci věznice.“²⁶ Vychovatelé pedagogicky usměřňují jim svěřené odsouzené, znají jejich sociální vztahy i skupinovou atmosféru v přidělené skupině. Ve spolupráci s odbornými zaměstnanci se podílejí na sestavení konkrétních programů zacházení u svěřených odsouzených. Dle svého odborného zaměření vedou zpravidla dvě aktivity programů zacházení rozložené v průběhu celého týdne včetně dnů pracovního volna a klidu. Sledují kvalitu účasti svěřených odsouzených v programu zacházení a změny v jejich chování, přičemž vhodné změny podněcují, upevňují a dále zpracovávají. Vychovatelé vedou osobní karty odsouzených a provádějí v nich průběžné zápisy postihující probíhající naplňování účelu výkonu trestu. Podílejí se na hromadně organizovaných akcích, dbají na udržování kázně a pořádku. Vychovatelé realizují svěřenou kázeňskou pravomoc. Zabezpečují kontrolu příchozí i odchozí korespondence odsouzených, kontrolují uskutečňování telefonických hovorů, zabezpečují realizaci návštěv a provedení nákupů.

---

²⁵ Srov. NGRŘ VS ČR č. 21/2010, *kterým se stanoví úkoly zaměstnanců a příslušníků Vězeňské služby České republiky při zabezpečování výkonu trestu odnětí svobody, výkonu vazby a výkonu zabezpečovací detence*, § 9.

²⁶ Tamtéž, § 10.

Pravidelně organizují shromáždění odsouzených za účelem projednávání otázek souvisejících s jejich životem ve věznici, pravidelně navštěvují pracoviště svěřených odsouzených s cílem zajistit potřebnou spolupráci s mistry při komplexní realizaci zacházení. Ve výstupním oddělení zajišťují, kvůli nácviku řešení problémů spojených s přechodem do občanského života, ve spolupráci se sociálním pracovníkem intenzivní kontakt odsouzeného se sociálním zázemím. Podílejí se na organizaci komunitních setkání odsouzených, setkání se zástupci státních a nestátních institucí, extramurálních akcí, pracovní, vzdělávací a zájmové činnosti. V neposlední řadě vedou odsouzené k sebeobslužné činnosti, upevňování každodenních návyků atd.²⁷

Vychovatelé – terapeuti realizují individuální a skupinové terapie v rámci terapeutických programů a v rámci specializovaných oddělení. Speciálně výchovné aktivity vychovatelů - terapeutů podporují u odsouzených takové postoje a dovednosti, které jim pomohou k návratu do občanského života a umožní jim vést po propuštění řádný a soběstačný život. Tyto aktivity jsou zaměřené na práci s jejich trestnou činností. Dále vedou výcvikové, terapeutické, psychoterapeutické a další programy prevence sociálně patologických jevů.²⁸

1.3.5 Zastupitelé církví

Na výchově odsouzených se zastupitelé církví podílejí v rámci duchovní služby. Ve věznici vykonává duchovní činnost pověřená osoba, která zastává funkci kaplana.²⁹ Ve Věznici Příbram zajišťuje duchovní službu kaplanka vězeňské služby. Společné náboženské obřady se konají ve vězeňské kapli zpravidla jeden den v týdnu (v pátek v odpoledních hodinách) a dále i v období významných křesťanských svátků.³⁰ Mimo konání bohoslužeb zajišťuje kaplanka skupinovou i individuální činnost zaměřenou na studium Bible a křesťanského učení a zabezpečuje kulturní akce s duchovním obsahem.

---

²⁷ Srov. NGRŽ VS ČR č. 21/2010, *kterým se stanoví úkoly zaměstnanců a příslušníků Vězeňské služby České republiky při zabezpečování výkonu trestu odnětí svobody, výkonu vazby a výkonu zabezpečovací detence*, §10.

²⁸ Srov. tamtéž, §11.

²⁹ Srov. NGRŽ. č.15/2011, *o organizaci duchovní služby ve Vězeňské službě České republiky*, § 7.

³⁰ Srov. Vnitřní řád Věznice Příbram, čl. 14.

Kaplanka pomáhá vytvářet podmínky pro začlenění odsouzených do občanského života. V případě dohody s hlavním kaplanem a se souhlasem přímého nadřízeného může být v pastoračním kontaktu s osobami blízkými, kdy může v rámci pracovní doby stanovené v pracovní smlouvě vykonávat potřebné úkony mimo objekt věznice nebo ústavu. Kaplanka spolupracuje s církevními, charitativními a nevládními organizacemi za účelem zajištění překlenovacích podmínek pro osoby, které budou propuštěny z výkonu trestu, a pomáhá ke zlepšení podmínek sociálně slabých obviněných, odsouzených nebo chovanců.³¹

Ve věznici působí i jiné církve a náboženské společnosti (Církev římskokatolická, Českobratrská církev evangelická a Náboženská společnost Svědkové Jehovovi), které získaly (dle zákona č. 3/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů) oprávnění k výkonu zvláštních práv duchovenské služby v místech výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody.³²

Dále se na výchovném působení na odsouzené podílejí zaměstnanci samostatného referátu zaměstnávání vězněných osob (např. zaměstnanci jednotlivých pracovních úseků - kuchyně, prádelny, výstrojního skladu, zámečnických, truhlářských a elektrikářských dílen), kteří jsou s odsouzenými v denním kontaktu.

1.4 Oddělení zajišťující výkon trestu odnětí svobody ve věznici

Věznice Příbram není příjmovou věznicí, tudíž do výkonu trestu odnětí svobody nenastupují odsouzení přímo v této věznici, ale jsou sem přiváženi z příjmových věznic, kde jsou dočasně ubytováni na příjmových odděleních. Dále mohou být odsouzení do věznice převezeni z jiných věznic na základě rozhodnutí ředitelů.

1.4.1 Nástupní oddělení

Nově příchozí odsouzení jsou ve věznicích nejprve ubytováni odděleně od ostatních odsouzených, což je prováděno na nástupním oddělení a délka pobytu zde většinou

---

³¹ Srov. NGŘ. 15/2011 o organizaci duchovní služby ve Vězeňské službě České republiky, § 9.

³² Srov. Vnitřní řád Věznice Příbram, čl. 14.

nepřevyšší 2 týdny.³³ Během této doby se odsouzení podrobně seznámí s obsahem zákona o výkonu trestu č. 169/1999, s obsahem vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 a s obsahem Vnitřního řádu věznice, dále pak s prostředím, ve kterém budou svůj trest odnětí svobody vykonávat.

Nástupní oddělení má ve věznici s ostrahou kapacitu 35 osob. Ve věznici s dohledem a s dozorem jsou pro odsouzené v rámci nástupního oddělení vyhrazeny ložnice na dané ubytovně. Tým specialistů (složený z psychologa, speciálního pedagoga, sociálního pracovníka a vychovatele) dříve zpracovával na každého odsouzeného komplexní zprávu, tuto zprávu v současnosti nahradilo hodnocení SARPO (souhrnná analýza rizik a potřeb odsouzených). Jedná se o celkové posouzení odsouzeného po jeho nástupu do výkonu trestu. Výstupy z tohoto hodnocení je možné následně využít i při jednání soudu, kde se rozhoduje o podmíněném propuštění nebo změně vnější diferenciaci (přeřazení odsouzeného do jiného typu věznice).³⁴

Na základě vyhotovení komplexního posouzení SARPO je odsouzeným stanoven prvotní program zacházení (dále jen „PZ“). PZ je každému odsouzenému stanoven individuálně s ohledem na jeho potřeby a aktuální ubytování. Je základním a rovněž i nejdůležitějším nástrojem při vytváření výchovného působení na odsouzené. Odsouzení nemají stanoven stejný PZ na celé období výkonu trestu, ale v průběhu času se PZ mění v souvislosti se změnami v jejich životě ve vězení a s počtem měsíců, které jim zbývají do konce výkonu trestu.³⁵

Vyhodnocování PZ je realizováno v pravidelných intervalech s ohledem na umístění odsouzeného. U osob umístěných v oddělení dohledu, dozoru a u osob na výstupním oddělení ostrahy se PZ vyhodnocuje 1x za 2 měsíce. U osob umístěných v ostraze se PZ vyhodnocuje 1x za 3 měsíce.³⁶ *„Hlavním cílem programu zacházení s odsouzeným je vytvoření předpokladů pro návrat do civilní společnosti tak,*

---

³³ Srov. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České Republiky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, § 8.

³⁴ Srov. PETRAS, M. HŮRKA, J. DRAHÝ, F. SVOBODA, L. JIŘIČKA, V. *Manuál Sarpo – pro potřeby zaměstnanců VS ČR*. platný k 1.11.2013, s. 4

³⁵ Srov. PAUKERTOVÁ, J. *Vybrané kapitoly ze základů obecné, speciální a penitenciární pedagogiky pro zaměstnance Vězeňské služby ČR*, s.60.

³⁶ Srov. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České Republiky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, § 38.

*aby odstranil ze svého života páchaní trestné činnosti, rozvinul své občanské a profesní kompetence, tj. příprava na budoucí reintegraci a resocializaci.*³⁷

Ve věznici je uplatňován systém prostupných skupin vnitřní diference odsouzených (dále jen „PSVD“), podle něhož jsou začleňováni. Vnitřní diference není uplatňována na nástupním, výstupním a krizovém oddělení.³⁸ *„Vnitřní diference vyjadřuje zařazení odsouzeného do tří prostupných skupin vnitřní diference podle jeho přístupu k naplňování cíle programu zacházení, chování, jednání, postoje ke spáchanému činu a přístupu k plnění povinností v průběhu výkonu trestu.*³⁹

Odsouzení jsou po ukončení pobytu na nástupním oddělení většinou zařazeni do II. PSVD. Z této skupiny mohou být zařazeni do I. PSVD v případě, že aktivně plní program zacházení i své povinnosti a chovají se v souladu s vnitřním řádem. Dosažení této (nejvyšší) skupiny je jednou z podmínek pro podání žádosti o změnu typu věznice, popř. žádosti o podmíněné propuštění. Jestliže odsouzení neplní nebo odmítají plnit program zacházení, neplní své povinnosti, nebo jednají v rozporu s vnitřním řádem, bývají zařazeni do III. (nejnižší) PSVD.⁴⁰

*„Prostupné skupiny vnitřní diference tvoří ucelený systém pozitivní motivace odsouzených. Ve vnitřním řádu se stanoví podrobnější podmínky vnitřní diference tak, aby odsouzený mohl být během výkonu trestu na základě změn v přístupu, plnění programu zacházení, plnění povinností a chování a jednání v souladu, či nesouladu s vnitřním řádem postupně zařazován do jednotlivých skupin.*⁴¹

Vliv na možnost změny prostupné skupiny mají počty kázeňských odměn popř. trestů. Udělování kázeňských odměn a ukládání kázeňských trestů patří mezi prostředky určené k dosažení pořádku a kázně ve věznicích. V případě příkladného plnění programu zacházení lze odsouzenému udělit některé z těchto forem kázeňských odměn: **„pochvala; mimořádné zvýšení doby trvání návštěv během jednoho kalendářního měsíce až na 5 hodin; povolení jednorázového nákupu potravin a věcí**

³⁷ PAUKERTOVÁ, J. *Vybrané kapitoly ze základů obecné, speciální a penitenciární pedagogiky pro zaměstnance Vězeňské služby ČR*, s.60.

³⁸ Srov. Vnitřní řád Věznice Příbram, čl. 28.

³⁹ Tamtéž, čl.28, odst. 1.

⁴⁰ Srov. tamtéž, čl. 28.

⁴¹ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České Republiky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává *řád výkonu trestu odnětí svobody*, § 39, odst. 9.

*osobní potřeby odsouzenému, který jinak tyto nákupy nemůže provádět; zvýšení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 3 kalendářních měsíců; věcná nebo peněžitá odměna až do výše 1 000 Kč; rozšíření osobního volna na sportovní, kulturní nebo jiné zájmové aktivity až na dobu 1 měsíce; povolení opustit věznici až na 24 hodin v souvislosti s návštěvou nebo programem zacházení nebo přerušení výkonu trestu.*⁴²

Za spáchaný kázeňský přestupek lze odsouzenému uložit kázeňský trest. Přestupkem může být porušení zákonem stanovené nebo uložené povinnosti, porušení pořádku nebo kázně během výkonu trestu atd. „Kázeňskými tresty jsou: **důtka**, **snížení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 3 kalendářních měsíců**, **zákaz přijetí jednoho balíčku v kalendářním roce**, **pokuta až do výše 1.000 Kč**, **propadnutí věci**, **umístění do uzavřeného oddělení až na 28 dnů**, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení, **celodenní umístění do uzavřeného oddělení až na 20 dnů**, **umístění do samovazby až na 20 dnů**, **odnětí výhod vyplývajících z předchozí kázeňské odměny.**⁴³ K realizaci kázeňské pravomoci jsou zmocněni: vychovatel, speciální pedagog, vedoucí OVT a ředitel věznice.

Již na nástupním oddělení začíná příprava odsouzených na propuštění z výkonu trestu, a to zejména vypracováním komplexního hodnocení a stanovením prvotního programu zacházení. Aktivity na nástupním oddělení se skládají ze **základního školení** vedeného vychovatelem, **poradensko vzdělávacího cyklu** vedeného speciálním pedagogem, **sociálního poradenství** vedeného sociálním pracovníkem a **speciálně výchovné aktivity** vedené psychologem. Po pobytu na nástupním oddělení jsou odsouzení umístováni k dalšímu výkonu trestu na standardní nebo specializovaná oddělení, určená k dalšímu výkonu trestu.

1.4.2 Standardní a specializovaná oddělení

V těchto odděleních prožijí odsouzení většinu svého výkonu trestu a připravují se zde na plynulý přechod do občanského života (kromě odsouzených, kteří splňují podmínky pro zařazení do výstupního oddělení).

---

⁴² Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, §45 odst.2.

⁴³ Tamtéž, §46 ods. 3.

Program zacházení stanovený na nástupním oddělení je rozčleněn na několik částí, mezi něž patří: pracovní aktivity, vzdělávací aktivity, speciálně výchovné aktivity, zájmové aktivity a oblast utváření vnějších vztahů.⁴⁴

Jednotlivé typy věznic mají rozlišné obsahy PZ, věznice s dohledem a s dozorem se od věznice s ostrahou liší zejména v pracovní oblasti a v oblasti utváření vnějších vztahů. Více viz níže.

1.4.2.1 Věznice s dohledem

Věznice s dohledem je standardní oddělení věznice a má ubytovací kapacitu 30 míst včetně míst pro odsouzené na nástupním a výstupním oddělení. Oddělení věznice s dohledem se nachází v jedné z budov věznice. Jsou zde ubytováni odsouzení, kteří jsou ve výkonu trestu poprvé, nebo byli soudem přeřazeni z věznice s dozorem. Odsouzení mají v době vymezené vnitřním řádem věznice stanovený volný pohyb v okolí ubytovny.

V oblasti pracovních aktivit jsou zpravidla umístováni na nestřežená pracoviště ve věznici nebo dojíždějí na pracoviště mimo věznici. Dále se podílejí na pracích potřebných pro věznici.

V oblasti vzdělávacích aktivit se odsouzení zapojují do sebeobslužných aktivit, které zahrnují přípravu jednoduchých jídel a využívání pračky k praní svých osobních věcí.

V oblasti speciálně výchovné využívají odsouzení v individuální i skupinové formě sociálně právní poradenství vedené sociálním pracovníkem, dále se v případě potřeby mohou obrátit na psychologa a speciálního pedagoga.

U zájmových aktivit mají odsouzení možnost vybrat si z kroužků – čtenářského, kulturního a sportovních her.

Oblast utváření vnějších vztahů je již zahrnuta v pracovním umístění mimo věznici, kdy odsouzení přicházejí do kontaktu s osobami mimo věznici. Dále mají možnost písemného, telefonického i osobního kontaktu s rodinou a přáteli. V případě,

---

⁴⁴ Srov. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České Republiky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, § 36.

že odsouzení splňují určité podmínky, mohou být zařazeni do programu extramurálních aktivit a tím posilovat kontakt se sociálním zázemím.

Mezi extramurální aktivity patří přerušeni výkonu trestu, opuštění věznice a veškeré další akce mimo věznici. Podmínky pro udělení některé z forem těchto aktivit jsou stanoveny v zákoně o výkonu trestu a v řádu výkonu trestu. Aktivity mimo prostory věznice jsou prováděny zpravidla pod vedením odborného zaměstnance věznice.⁴⁵ Extramurální aktivity jsou určeny jako motivační činitelé osobám zařazeným do I. PSVD.

Přerušeni výkonu trestu může být udělováno odsouzenému za odměnu, z naléhavých rodinných důvodů či za účelem neodkladného poskytnutí zdravotní péče. K dalším formám opuštění věznice se řadí: opuštění věznice v souvislosti s návštěvou, opuštění věznice v souvislosti s programem zacházení a volný pohyb na akcích mimo areál věznice.⁴⁶

Přerušeni výkonu trestu lze odsouzenému, který úspěšně plní program zacházení, povolit až na 20 dnů v kalendářním roce, přičemž se doba přerušeni započítává do výkonu trestu. Opuštění věznice v souvislosti s návštěvou je povoleno zpočátku na 3 hodiny, postupně může být až v délce 24 hodin. Podmínkou je, že si odsouzeného vyzvedne blízká či jiná osoba.⁴⁷ Volný pohyb mimo věznici za účasti zaměstnance VS ČR se zpravidla umožňuje odsouzeným zařazeným ve věznici s dohledem a dozorem a odsouzeným ve výstupním oddělení ostrahy.⁴⁸

1.4.2.2 Věznice s dozorem

Věznice s dozorem je standardní oddělení věznice, které je také umístěno v jedné z budov věznice a má kapacitu 47 míst včetně odsouzených umístěných na nástupním a výstupním oddělení věznice s dozorem. Jsou zde ubytováni odsouzení, kteří jsou ve

---

⁴⁵ Srov. Generální ředitelství VS ČR, Výroční zpráva VS ČR za rok 2012, s. 23.

⁴⁶ Srov. NGR č. 61/2006, *o postupu při přerušeni výkonu trestu (trestního opatření) odněti svobody, opuštění věznice v souvislosti s návštěvou nebo programem zacházení a povolování účasti odsouzených na akcích konaných mimo věznici.*

⁴⁷ Srov. Zákon č. 169/1999 Sb., *o výkonu trestu odněti svobody*, § 56.

⁴⁸ Srov. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává *řád výkonu trestu odněti svobody*, § 51, § 52 a § 53.

výkonu trestu poprvé, ale i recidivisté a dále osoby přeřazené soudem z věznice s ostrahou.

Odsouzení jsou pracovně zařazeni na vnitřních střežených i nestřežených pracovištích a na pracovištích mimo věznici. Dále se podílejí na úklidu vnitřních a vnějších prostor ubytovny.

Ve vzdělávacích aktivitách využívají odsouzení nabídky věznice, mohou se účastnit rekvalifikačních kurzů. Odsouzení ve výstupním oddělení mají stanoveny sebeobslužné aktivity (příprava pokrmů, praní a údržba prádla).

Ve speciálně výchovné oblasti se odsouzení účastní sociálně právního poradenství vedeného sociálním pracovníkem, dále kurzu sebepoznávání a kurzu předcházení možného selhání – oba tyto kurzy vede psycholog. Dle potřeby mohou odsouzení využívat individuálního poradenství s psychologem nebo speciálním pedagogem. Pro odsouzené ve výstupním oddělení je určeno komunitní setkávání.

U zájmových aktivit mají odsouzení možnost vybrat si z kroužků – čtenářského, kulturního a sportovních her.

Oblast utváření vnějších vztahů je již zahrnuta v pracovním umístění mimo věznici, kdy odsouzení přicházejí do kontaktu s osobami mimo věznici. Dále mají možnost písemného, telefonického i osobního kontaktu s rodinou a přáteli. Podmínky pro realizaci tohoto kontaktu jsou stejné jako v jiných odděleních. V případě, že odsouzení splňují podmínky, mohou být zařazeni do programu extramurálních aktivit a tím posilovat kontakt se sociálním zázemím.

1.4.2.3 Věznice s ostrahou

Věznice s ostrahou má kapacitu 790 odsouzených, kteří jsou rozděleni na jednotlivé ubytovny a oddělení na základě uzavřeného komplexního posouzení SARPO a následně vytvořeného programu zacházení.

*„Ve věznici je z důvodu potřeby vzájemného oddělení rozdílných typů odsouzených realizováno diferencované zacházení, kde zohledňujícím kritériem je věk, osobnostní vlastnosti, způsob dosavadního života včetně možnosti jejich osobnostního ovlivnění. Na základě této potřeby je ve věznici zřízeno **Specializované oddělení pro odsouzené s poruchou osobnosti a chování v důsledku zneužívání psychotropních látek, Oddělení***

mladých dospělých, Bezdrogové zóny, Substituční léčba a Poradna drogové prevence. ⁴⁹

Specializované oddělení výkonu trestu pro odsouzené muže s poruchou chování a osobnosti způsobenou užíváním psychotropních látek zařazené do typu věznice s ostrahou bylo ve věznici zřízeno v roce 2002. Hlavním cílem tohoto oddělení je zejména snižování nebezpečnosti a pravděpodobné recidivy trestné činnosti u drogově závislých. Odsouzení jsou (dobrovolně) zařazeni do terapeuticko-vzdělávacího programu. Tento program probíhá minimálně 21 hodin týdně po dobu až 6 měsíců a je zaměřen na motivaci k bezdrogovému životu.⁵⁰

Od roku 2004 jsou ve věznici zřízena 2 oddělení bezdrogové zóny se standardním a terapeutickým režimem. Na tomto oddělení plní odsouzení specifický program zacházení zaměřený na primární a sekundární drogovou prevenci. Cílem je minimalizovat kontakt odsouzených s drogou a u uživatelů drog realizovat programy snižování souvisejících zdravotních a sociálních rizik.⁵¹ „V roce 2006 byl ve věznici zahájen pilotní ověřovací projekt substituční léčby závislosti na opioidech a na základě získaných zkušeností v roce 2007 uveden do praxe. Substituční léčba je určena pro drogově závislé odsouzené, kteří nejsou schopni přijmout terapeutické metody, jejichž primárním cílem je abstinence od návykových látek. Nástrojem této léčby je podávání substituční látky (Metadon) za striktně stanovených podmínek. Cílem substituční léčby je všestranně zlepšit kvalitu života drogově závislého odsouzeného. Po medicínské stránce je substituční léčba zajišťována zdravotnickým střediskem věznice a v oblasti reedukační zde působí pracovníci oddělení výkonu trestu“⁵²

Poradna drogové prevence ve věznici řeší problematiku zneužívání drog s uživateli i neuživateli psychotropních látek. Jedná se zejména o odsouzené, kteří by chtěli žít bez drog, o odsouzené ohrožené drogou, kteří dosud nepropadli závislosti, a samozřejmě i o ty, kteří jsou na droze závislí. V rámci činnosti poradny

⁴⁹ VS ČR. *Informace o výkonu trestu*, [online], 2013-01-01, [cit. 2013-12-03], dostupné na: <http://www.vscr.cz/veznice-pribram-91/o-nas-1619/vykon-vezenstvi-842/informace-o-vykonu-trestu-7814>

⁵⁰ Srov. tamtéž.

⁵¹ Srov. tamtéž.

⁵² Tamtéž.

je odsouzeným poskytována psychologická, sociální a pedagogická pomoc formou individuální a skupinové terapeutické práce.⁵³

Oddělení mladých dospělých je ve věznici typu ostraha zřízeno pro věkovou kategorii od 18 do 26 let. Skladba programu zacházení zohledňuje věk odsouzených, upřednostňuje u nich možnost profesního vzdělávání a minimalizuje vlivy vězeňské subkultury.⁵⁴

Odsouzení cizinci jsou ubytováni na oddělení, kde se zapojují do speciálního programu zacházení. Tento program se skládá ze závazné a volitelné části. Závazná část sestává z pracovních, vzdělávacích a speciálně-výchovných aktivit se zaměřením na překonávání bariér v procesu bezproblémové adaptace na podmínky českého vězeňského prostředí. Ve volitelné části mají cizinci možnost využít nabídky věznice stejně jako ostatní odsouzení.⁵⁵

Realizace programu zacházení u odsouzených ve věznici s ostrahou probíhá v rámci pracovních, vzdělávacích, speciálně výchovných a zájmových aktivit a v oblasti utváření vnějších vztahů:

▪ **Pracovní aktivity**

Práce odsouzených je pokládána za pozitivní prvek při jejich výchově a výcviku. Lékař posoudí, jaká pracoviště jsou pro odsouzené vhodná. Práce má být takové povahy, aby udržovala či zvyšovala schopnost odsouzených vydělávat si tímto způsobem i po propuštění z výkonu trestu.⁵⁶

O zařazování odsouzených do práce rozhoduje ředitel věznice na základě doporučení odborné komise. Povinnost pracovat se nevztahuje na odsouzené, kteří jsou starší 65 let, nebo plně invalidní a na ty, jejichž zdravotní stav neumožňuje trvalé pracovní zařazení. Jestliže odsouzený zařazený do práce odmítne pracovat, jde o závažné porušení povinností.⁵⁷

---

⁵³ VS ČR. *Informace o výkonu trestu*, [online], 2013-01-01, [cit. 2013-12-03], dostupné na: <http://www.vscr.cz/veznice-pribram-91/o-nas-1619/vykon-vezenstvi-842/informace-o-vykonu-trestu-7814>

⁵⁴ Srov. tamtéž.

⁵⁵ Srov. České věznice, © Vězeňská služba České republiky, s. 60.

⁵⁶ Srov. *Evropská vězeňská pravidla*. Příloha časopisu České vězeňství č. 1/2006, s. 11-12.

⁵⁷ Srov. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České Republiky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává *řád výkonu trestu odnětí svobody*, § 41.

Odsouzení jsou ve věznici zařazováni do práce s přihlédnutím ke zdravotní klasifikaci, vzdělání, získané praxi v oboru, délce trestu, výši jejich pohledávek a sociální situaci. Dále se přihlíží k jejich osobnosti, k plnění povinností v dosavadním průběhu výkonu trestu, k podmínkám daných pracovišť atd.⁵⁸

„Odsouzené, u nichž lze předpokládat, že toho nezneužijí, lze zařadit do nestřežených pracovních skupin. Odsouzeným vykonávajícím trest ve věznici s dohledem nebo věznici s dozorem může ředitel věznice povolit volný pohyb mimo věznici při plnění pracovních úkolů. K tomu účelu se odsouzeným vydávají propustky s vyznačením prostoru, ve kterém se mohou ve stanovené době pohybovat.“⁵⁹

Pracovní aktivity mají pomáhat odsouzeným k jejich budoucímu začlenění do společnosti po propuštění z výkonu trestu. Ve věznici pracují odsouzení v těchto oblastech:

- **v rámci pracovní terapie**, kterou vedou zaměstnanci VS ČR, tato práce je dobrovolná bez nároku na mzdu, může však být za ni poskytnuta některá z forem kázeňských odměn. Jedná se zejména o práce potřebné pro věznici (úklid ubytoven, úklid okolí ubytoven, brigády...). Nevýhodou tohoto pracovního zařazení je, že po propuštění z výkonu trestu nemají odsouzení nárok na podporu v nezaměstnanosti.
- **v ústavní režii** – zde se odsouzení podílejí na technickém provozu věznice formou různých opravářských prací (instalatérské, elektrikářské, zámečnické, truhlářské atd.)
- **ve Středisku hospodářské činnosti (SHČ)** – toto středisko je zřízeno v každé věznici
- **u soukromých podnikatelských subjektů** – tyto subjekty mohou být uvnitř i vně areálu věznice, tato práce je většinou pro odsouzené finančně výhodná

---

⁵⁸ Srov. Vnitřní řád Věznice Příbram, čl.27.

⁵⁹ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České Republiky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, § 45, odst. 1 a odst. 2.

Pracovní uplatnění naleznou odsouzení též v rámci vnitřního provozu věznice, který nabízí škálu pracovních možností v kuchyni, prádelně, při údržbě, ve výstrojném skladu, kotelně, autodílně apod.⁶⁰

▪ **Vzdělávací aktivity**

V Listině základních práv a svobod v Čl. 33 je stanoveno: „*Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon. Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách.*“⁶¹ V evropských vězeňských pravidlech je uvedeno, že v každém vězeňském ústavu je potřebné připravit ucelený výchovně vzdělávací program. Cílem tohoto programu má být zvýšení šance odsouzených na zpětné začlenění do společnosti, dále pak zlepšení postojů, chování, morálky atd. Výchova a vzdělávání mají být součástí vězeňského režimu. Pozornost by se měla věnovat především vzdělávání mladých odsouzených a odsouzených cizího původu. Rovněž je vhodné připravit vzdělávací programy pro negramotné osoby.⁶²

Za účelem vzdělávání odsouzených a obviněných zřídil ministr spravedlnosti v Nařízení č. 1/2007 školu pro osoby ve výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody (Střední odborné učiliště, Praha 4, Na Veselí 51) jako organizační jednotku Vězeňské služby České republiky. Ředitelství tohoto učiliště se nachází v Praze, odloučená pracoviště, jejichž prostřednictvím je zajišťováno vzdělávání osob ve výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, jsou zřízena v některých věznicích.⁶³ Střední odborné učiliště poskytuje osobám ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody přípravu pro výkon povolání a odborných činností v učebních a studijních oborech, dále doplnění základního vzdělání v kursech pro získání základního vzdělání a doplnění (popř. rozšíření) kvalifikace ve vzdělávacích kursech [viz Příloha III].⁶⁴

---

⁶⁰ Srov. České věznice, © Vězeňská služba České republiky, s. 60.

⁶¹ Listina základních práv a svobod Ústavní zákon č. 23/1991 Sb.

⁶² Srov. *Evropská vězeňská pravidla*. Příloha časopisu České vězeňství č. 1/2006, s. 13.

⁶³ Srov. Nařízení ministra spravedlnosti č.1/2007, kterým se zřizuje škola pro osoby ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, čl. 1.

⁶⁴ Srov. Nařízení ministra spravedlnosti č.1/2007, kterým se zřizuje škola pro osoby ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, čl. 2.

Odsouzení se zájmem o vzdělávání si podají přihlášku do některého z oborů. Při výběru odsouzených do studijních oborů se přihlíží k dosavadnímu průběhu výkonu trestu, k jejich chování, délce trestu atd. V případě přijetí do učebního oboru jsou odsouzení přemístěni do věznice, která toto vzdělávání nabízí. Odsouzení si mohou v průběhu výkonu trestu rovněž dokončit studium s maturitou a mohou dokonce vystudovat i vysokou školu.

Vzdělávání realizované zaměstnanci oddělení výkonu trestu ve věznici v rámci plnění programů zacházení je zaměřeno zejména na jazykovou přípravu, základy společenských věd a základy práce s PC. Příkladem vzdělávacích aktivit je vzdělávací program „21“, jazykové kurzy (český jazyk, německý jazyk, anglický jazyk), kurz psaní na stroji, různé rekvalifikační kurzy apod.⁶⁵

Cílem vzdělávacího programu „21“ je intenzivnější působení na odsouzené ve výkonu trestu, které tímto přispěje k naplňování účelu výkonu trestu. Program obsahuje vzdělávací aktivity (rekvalifikační kurz základů obsluhy PC, kurz přírodních a historických zajímavostí, kurz všeobecného vzdělávání, kurz českého jazyka) a speciálně výchovné aktivity (programová diskusní skupina, pohybově relaxační terapie). Odsouzení do tohoto programu docházejí 21 hodin týdně. Programu se účastní 30 odsouzených, kteří jsou rozděleni do dvou skupin (začátečníci a pokročilí). Délka tohoto programu je určena na půl roku. Po zakončení programu a po složení závěrečné zkoušky získají úspěšní absolventi písemná osvědčení o absolvování kurzu na počítačích.

Odsouzení, kteří splňují podmínky pro zařazení do rekvalifikačních kurzů, mají možnost v rámci věznice absolvovat některý z těchto kurzů: "Jednoduché kuchařské práce pro zařízení restauračního typu" a "Jednoduchá obsluha pro zařízení restauračního typu". Do kurzů jsou vybíráni zejména mladí dospělí do věku 26 let, dále ti, kteří jsou ve výkonu trestu poprvé, a takoví, kterým bude po ukončení kurzu končit trest odnětí svobody. Tyto kurzy jsou pořádány ve spolupráci s ISSHPOS v Příbrami, trvají půl roku a jsou zakončeny písemnou a ústní zkouškou, na kterou dohlíží odborný učitel z výše uvedené školy. Po zakončení kurzu dostanou úspěšní absolventi osvědčení.

---

⁶⁵ Srov. Vnitřní řád Věznice Příbram, čl. 27.

▪ Speciálně výchovné aktivity

Speciálně výchovnými aktivitami programu zacházení se rozumí individuální a skupinové působení vedené kompetentními zaměstnanci. Do těchto aktivit patří zejména: kurz komunikace, duchovenská péče, sociální výcvik, psychoterapie, arteterapie, pohybová terapie, trénink zvládnání vlastní agresivity, sociálně právní, pedagogické a psychologické poradenství a program „Zastav se, zamysli se a změň se“.⁶⁶

Program Zastav se, zamysli se a změň se - „3Z“ je původním projektem Transition Facility Twinning z Velké Británie, který byl upraven pracovníky Probační a mediační služby a pracovníky Vězeňské služby České republiky na podmínky českého vězeňství. Cílem programu je motivace odsouzených pachatelů ve výkonu trestu ke změně postojů a stylu myšlení. Je zaměřen proti recidivě trestné činnosti a z tohoto důvodu je vhodný zejména pro přípravu odsouzených na podmíněné propuštění.⁶⁷

Pilotní program byl do věznic zaveden v roce 2006, nejprve do Jiřic a Světlé nad Sázavou, později se rozšířil i do ostatních věznic včetně Věznice Příbram. V červenci 2011 byl tento program začleněn do přílohy č. 1 NGR č. 35/2011 jako standardizovaný program.⁶⁸

„Hlavním cílem programu je vést odsouzené k vytvoření si adekvátního náhledu na trestnou činnost a uvědomit si a přijmout konkrétní důsledky vyplývající z jejího páčání. Program by měl podnítit odsouzené ke změně postojů a myšlení vedoucích ke kriminálnímu jednání a motivovat je k získání nových sociálních dovedností a k nekriminálnímu soběstačnému způsobu života po propuštění.“⁶⁹ Program je rozdělen na 11 sezení, která se uskutečňují zpravidla 1x týdně. Každé sezení trvá 120 minut a je vedeno dvěma vyškolenými lektorkami. Po úspěšném ukončení kurzu obdrží odsouzení certifikát.

---

⁶⁶ Srov. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České Republiky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, § 36.

⁶⁷ Srov. BIEDERMANOVÁ, E. PETRAS, M. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*, s. 33.

⁶⁸ Srov. tamtéž, s. 50.

⁶⁹ Tamtéž, s.37.

▪ **Zájmové aktivity**

Zájmové aktivity jsou realizovány v rámci jednotlivých oddílů a oddělení s ohledem na aktuální možnosti a nabídky věznice. Tyto činnosti organizují a vedou zaměstnanci s odborným vzděláním, kteří rozvíjejí vědomosti a sociální dovednosti odsouzených. Patří sem aktivity sportovní, rukodělné, naučné, poznávací a kulturní. Příkladem jsou např. sportovní hry nebo čtenářský, kulturní a hudební kroužek.⁷⁰

Mimo aktivit uvedených v programu zacházení mohou odsouzení v době vymezené vnitřním řádem uspokojovat své potřeby půjčováním knih v knihovně věznice, odběrem denního tisku, knih a publikací, dále mohou sledovat rozhlasové a televizní pořady či využít nabídek vzdělávání a zájmové činnosti zprostředkovaných věznicí. Věznice je povinna při zprostředkování aktivit vedoucích k uspokojování potřeb odsouzených využívat co nejširší škálu forem, metod a prostředků s důrazem na ty, které vyžadují aktivní přístup odsouzených.⁷¹

▪ **Oblast utváření vnějších vztahů**

V evropských vězeňských pravidlech je stanoven odsouzeným styk s vnějším světem, který se realizuje v pravidelných intervalech. Odsouzení pocházející z cizích zemí mají být informováni o svém právu kontaktovat diplomatické nebo konzulární představitele státu, jehož jsou příslušníky. Odsouzení, kteří jsou státními příslušníky států bez konzulárního nebo diplomatického zastoupení, mají mít možnost komunikovat s národními nebo mezinárodními organizacemi, jejichž úkolem je chránit zájmy těchto odsouzených.⁷² „*Oblastí utváření vnějších vztahů se rozumí napomáhání prohlubování vztahu k rodině, poskytování pomoci odbornými zaměstnanci při řešení konkrétních životních situací, problémů a potíží. Ve spolupráci se sociálním pracovníkem poskytnutí pomoci při vyřizování platných dokladů, řešení otázek souvisejících s bydlením a zaměstnáním po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.*“⁷³

---

⁷⁰ Srov. Vnitřní řád Věznice Příbram, čl. 27.

⁷¹ Srov. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České Republiky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, § 40.

⁷² Srov. *Evropská vězeňská pravidla*. Příloha časopisu České vězeňství č. 1/2006, s.10-11.

⁷³ Vnitřní řád Věznice Příbram, čl. 27.

Kontakt s vnějším světem mohou odsouzení udržovat formou korespondence, telefonických hovorů, návštěv a extramurálních aktivit. Extramurální aktivity nejsou u odsouzených ve věznici s ostrahou tolik obvyklé, jako je tomu u odsouzených ve věznici s dozorem a s dohledem, využívá je jen malý počet odsouzených (zejména z výstupního oddělení a ubytovny kuchařů). Všichni však mohou neomezeně dostávat a odesílat **korespondenci**. U **telefonických hovorů** má odsouzený povolená určitá telefonní čísla, obvykle na osoby z rodiny nebo z okruhu blízkých přátel. Hovory probíhají na základě schválené žádosti o povolení telefonního hovoru a jsou uskutečňovány v době vymezené vnitřním řádem věznice prostřednictvím telefonu, který je k těmto účelům určen. **Návštěvy** bývají odsouzeným povoleny 3 hodiny měsíčně ve stanovených termínech, jsou realizovány v místnostech určených k těmto účelům. Ředitel věznice může povolit i uskutečnění návštěvy bez zrakové a sluchové kontroly a v odůvodněných případech může rozhodnout, že návštěva bude realizována za přepážkou.⁷⁴

1.4.3 Výstupní oddělení

Odsouzení, kteří splňují podmínky, jsou na výstupní oddělení umístováni maximálně půl roku před propuštěním.⁷⁵ Na výstupní oddělení jsou zařazeni odsouzení, jejichž délka trestu je alespoň 3 roky, nebo odsouzení, kteří mají minimální nebo dokonce žádný kontakt se sociálním zázemím. Odsouzení, kteří tyto podmínky nesplňují, zůstávají nadále umístěni na standardních odděleních, kde je jim minimálně 3 měsíce před propuštěním vypracován program zacházení se zaměřením na plynulý přechod do civilního života a na řešení problémů, které je po propuštění z výkonu trestu čekají.

Výstupní oddělení je samostatné oddělení určené pro odsouzené zařazené do věznice s ostrahou. V rámci stanoveného PZ jsou odsouzeným na výstupním oddělení stanoveny **povinné aktivity** (sociální poradenství a sebeobslužné aktivity) a **vybrané volitelné aktivity** se zaměřením na zvládnutí přechodu do občanského

---

⁷⁴ Srov. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, § 19.

⁷⁵ Srov. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České Republiky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, § 12.

života.⁷⁶ *Součástí programu zacházení je především: prohloubení vztahu k rodině, příprava a nácvik řešení sociálních problémů (např. jednání s úřady, zajišťování ubytování, platných dokladů, zaměstnání), sociální poradenství (např. zákoník práce, pracovní smlouvy, půjčky, nájemní smlouvy, aktuální informace k dění ve společnosti), seznamování s vybranými právními předpisy potřebnými k rozšiřování právního vědomí, upevňování a rozvíjení dovedností sebeobsluhy, zásady společenského chování, smysluplné trávení volného času.*⁷⁷

Výstupní oddělení je plně vybaveno tak, aby odsouzení měli možnost naučit se základům sebeobsluhy. Na oddělení je kuchyňská linka s ledničkou, mikrovlnnou troubou a elektrických sporákem. Odsouzení si zde mohou uvařit jednoduché pokrmy. Dále mají k dispozici pračku a žehličku.

Kontakt s vnějším světem udržují nejen telefonicky, písemně a realizací návštěv, ale i formou extramurálních aktivit. Zpravidla 1x za měsíc jezdí dva odsouzení z výstupního oddělení se zaměstnanci věznice do města Příbram, kde navštíví úřad práce, seznámí se s nabídkami volných pracovních míst, prohlédnou si kulturní památky, podívají se do obchodů a koupí si např. občerstvení. Tyto aktivity mají odsouzeným pomoci k přípravě na jejich propuštění z výkonu trestu.

---

⁷⁶ Srov. Vnitřní řád Věznice Příbram, čl. 30.

⁷⁷ Tamtéž, čl. 30 odst. 2.

2 Období po výkonu trestu odnětí svobody

Téměř u všech odsouzených dříve či později nastane den, kdy budou propuštěni na svobodu. U každého z nich je tento den výjimečný. Záleží nejen na délce trestu, který je „izoloval“ od okolního světa, ale i na tom zda po dobu výkonu trestu rodina s odsouzeným udržovala kontakt a připravovala se na jeho návrat. Také záleží na osobnosti odsouzeného, jestli má sílu a motivaci svůj život po propuštění změnit. Nemalý podíl na budoucnosti odsouzeného má i stát, který by mu měl po výkonu trestu pomoci se začleněním zpět do společnosti.

2.1 Důvody propuštění odsouzených z výkonu trestu

Odsouzení mohou být propouštěni z výkonu trestu z různých důvodů. Nejčastějším důvodem je **propuštění** po uplynutí doby trestu stanovené v pravomocném a vykonatelném rozhodnutí soudu, dále může být **upuštěno od zbytku výkonu trestu**, odsouzení mohou být **podmíněně propuštěni**, nebo mohou být propuštěni na základě **udělené milosti**.⁷⁸ Další možností propuštění z výkonu trestu je udělení **amnestie** prezidenta republiky. Tuto možnost využil dne 1. 1. 2013 prezident republiky Václav Klaus u příležitosti ukončení svého druhého funkčního období a u příležitosti výročí vzniku samostatné České republiky a vyhlásil **částečnou amnestii** (využil tímto svou pravomoc stanovenou v Ústavě ČR, hlava třetí, čl. 62, ods.g – „*odpouští a zmírňuje tresty uložené soudem a zahlazuje odsouzení*“⁷⁹) a to s účinností od 2. 1. 2013.⁸⁰ K 5. březnu 2013 bylo z českých věznic a vazebních věznic, na základě amnestie prezidenta republiky, propuštěno 6443 vězňů.⁸¹ Ve Věznici Příbram se amnestie týkala přibližně 300 odsouzených.

Odsouzenému lze při propuštění (v souladu s vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb. v platném znění) poskytnout příspěvek.⁸² Návrh na výši příspěvku

---

⁷⁸ Srov. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, § 73.

⁷⁹ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

⁸⁰ Srov. *Amnestie prezidenta republiky* [online], 2013-01-01, [cit. 2013-12-25, dostupné na <http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/amnestie-z-1-ledna-2013>].

⁸¹ Srov. České vězeňství, čtvrtletník pro vězeňství a kriminální prevenci č. 1/2013, s.8.

⁸² Srov. Vnitřní řád Věznice Příbram, čl. 4.

zpracovává sociální pracovník s ohledem na dodržování hospodárnosti a efektivnosti. Při stanovení výše příspěvku přihlíží k cenám jízdného hromadnými dopravními prostředky z místa výkonu trestu do místa bydliště a připočte výši stravného, která odpovídá délce cesty. V případě, že odsouzený nemá sociální zázemí, se rovněž přihlíží k počtu dnů od propuštění do dne, kdy se může v místě bydliště dostavit k sociálnímu koordinátorovi péče o společensky nepřizpůsobivé občany (sociálnímu kurátorovi).⁸³

2.2 Problémy spojené s životem po propuštění

Propuštění na svobodu představuje určitou formu zátěže. Čím déle byl člověk vězněn, tím je pro něho tato zátěž větší. Propuštěný může při přechodu do jiného prostředí prožívat tzv. „krizi ze svobody“.⁸⁴ „K recidivě kriminálního chování dochází velmi často právě v adaptační fázi.“⁸⁵ V období adaptační fáze si propuštěný zvyká na jiné prostředí, které má mnohem větší nároky na jeho samostatnost než během výkonu trestu.⁸⁶ Netík a Netíková (1994) uvádějí, že toto období trvá různě dlouhou dobu maximálně však 2 roky.⁸⁷

Na úspěšném zvládnutí adaptační krize se u odsouzených podílejí dvě skupiny faktorů:

- **osobnost propuštěného** - motivace, zkušenosti, odolnost k zátěži apod.
- **objektivní faktory** – podmínky, do kterých se propuštěný vrací (bydlení, sociální vztahy, možnost pracovního zařazení apod.)⁸⁸

Po propuštění z výkonu trestu tyto občany řeší problémy spojené s jejich začleněním do společnosti. Tyto problémy lze zařadit do několika okruhů:

---

⁸³ Srov. Pokyn ředitele Věznice Příbram č. 5/2011, o *podrobnostech při stanovení finančního příspěvku při propuštění z výkonu trestu odnětí svobody*, čl. 2.

⁸⁴ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*, s. 824.

⁸⁵ Tamtéž s. 824.

⁸⁶ Srov. tamtéž, s. 824.

⁸⁷ Srov. tamtéž, s. 824.

⁸⁸ Srov. tamtéž, s. 824.

- chybějící sociální zázemí - propuštění nemají kde bydlet, chybí jim vazba s prostředím, mnohdy jim zůstávají jen kontakty s bývalými spoluvězni, což ovšem zvyšuje riziko jejich recidivy
- dlouhodobé omezení v uspokojování mnoha potřeb navozuje u propuštěných nereálná očekávání a touhu. Chtějí si rychle užít to, co ve vězení nesměli, čímž se mohou dostat do nových problémů
- chybějící finanční prostředky a motivace k práci, problémem bývá i omezená nabídka pracovních míst a nezájem společnosti zaměstnat bývalé odsouzené.⁸⁹

Propuštění se mnohdy vracejí do svých rodin, ale i zde mohou mít problémy se začleněním, zejména ve vztahu k osobám, se kterými nebyli v průběhu výkonu trestu v kontaktu. Dále mívají problémy i s partnerkami, především v oblasti komunikace, z vězení jsou zvyklí se nesvěřovat a od druhých očekávají jen podrazy. Rovněž v sexuálním životě mohou nastat potíže, jelikož někteří propuštění si ve vězení osvojí nezvyklé sexuální praktiky. Další komplikace se rodí ve vztazích mezi propuštěnými a jejich dětmi. S těmi propuštění často jednájí jako s mladšími, tak jak si je pamatují z doby zatčení nebo nástupu do výkonu trestu.⁹⁰

Propuštění obvykle mívají i finanční problémy spojené s nezaměstnaností. Nezaměstnanému a jeho rodině přináší pobírání podpory v nezaměstnanosti (nebo jen sociální podpory vypočtené na základě stanoveného životního minima) nízkou životní úroveň. Dlouhodobá nezaměstnanost spojená s nízkým příjmem pak uvádí tyto osoby a jejich rodiny do chudoby a nouze. Dlouhodobá nezaměstnanost je problémem nejen pro nezaměstnané, ale i pro celou společnost. Nezaměstnaní se dostávají do nepříznivých životních podmínek, které negativně ovlivňují jejich rodiny. Rodiny velmi často řeší situaci půjčováním peněz, čímž se dostávají do závažných finančních obtíží. Často bývá chování nezaměstnaných spojeno se sociálně patologickými jevy

---

⁸⁹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*, s. 824.

⁹⁰ Srov. JALUŠKA, A. Osoby ve výkonu trestu odnětí svobody. In MARTINEK, M. a kol. *Praktická teologie pro sociální pracovníky*. s. 135.

např. alkoholismem, prostitucí, drogovou závislostí nebo kriminalitou.⁹¹ Takové rodiny jsou snadno ohroženy sociální exkluzí.

Mezi vyloučené patří handicapované osoby, jejichž tělesný nebo duševní handicap, v některých případech i handicap společenský, je vyřazuje z možnosti zapojit se do občanského života a tím i možnosti vstoupit na trh práce. K těmto skupinám patří zejména bezdomovci, dlouhodobě nezaměstnaní, drogově závislí a osoby v dlouhodobém výkonu trestu.⁹²

2.3 Pomoc při řešení problémů spojených s životem po propuštění

2.3.1 Sociální kurátor

„...Sociální kurátor pracuje s klientem ve všech fázích trestního řízení a po jeho skončení, to je ve výkonu trestu odnětí svobody, případně ve výkonu vazby, i na svobodě. Cílem je navázání vzájemného socioterapeutického vztahu v zájmu působení na osobnost klienta tak, aby byly upevněny, eventuelně vytvořeny jeho pozitivní vazby k okolí a nedocházelo k jeho sociální izolaci.... Návštěva kurátora není po výstupu z vězení povinná.“⁹³ Sociálního kurátora by měl navštívit propuštěný po výstupu z vězení, který očekává problémy s nedostatkem financí, s dluhy, s bydlením, s hledáním práce apod. Sociální kurátor rozhoduje o vyplacení dávky mimořádné okamžité pomoci ve výši maximálně 1.000,- Kč. Tato dávka není nároková a propuštěný nemusí dostat dávku v maximální možné výši.⁹⁴

„Pracovní náplň sociálního kurátora stejně jako jeho působnost je odvozena z písmene b) § 92 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, který stanovuje, že obecní úřad obce s rozšířenou působností koordinuje poskytování sociálních služeb a poskytuje odborné sociální poradenství osobám ohroženým sociálním vyloučením z důvodu předchozí ústavní nebo ochranné výchovy nebo výkonu trestu, osobám, jejichž

---

⁹¹ Srov. MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. s. 75-92.

⁹² Srov. PALÁN, Z. *Základy andragogiky*. s. 180-181.

⁹³ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Sociální kurátor*, [online], 2009-06-22. [cit. 2014-01-15], dostupné na: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7193/socialni_kurator.pdf

⁹⁴ Srov. tamtéž.

*práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby, a osobám, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností*⁹⁵

Mezi nejčastější problémy, které sociální kurátor s propuštěnými klienty řeší, patří:

- zprostředkování bydlení - na základě žádosti klienta, kurátor společně s klientem zjistí možnost bydlení nejprve v rodině, pak v místě bydliště popř. v regionu nebo mimo region
- zprostředkování kontaktu s rodinou (o navázání žádají většinou ještě ve výkonu trestu), kurátora může vyhledat i rodina odsouzeného
- hledání nového zaměstnání a navázání kontaktu s případným zaměstnavatelem (rovněž zařizuje sociální kurátor na žádost klienta)⁹⁶
*„V některých regionech jsou realizovány programy podpořené dotací z ESF, v jejichž rámci lze zprostředkovat umístění klientů. Realizátoři programu zprostředkovávají umístění této cílové skupiny do partnerských firem (např. projekt Šance)“.*⁹⁷
- dluhy – sociální kurátor nabídne klientovi poradenství, popř. jej zašle do odborných poraden
- doprovod klienta (asistence) – pro osoby s nízkými sociálními dovednostmi, pro klienty psychicky labilní nebo pro ty, kteří byli dlouho ve výkonu trestu, např. při jednání na úřadech, v ubytovacích a zdravotních zařízeních
- zajištění dokladů – platné doklady totožnosti, které klienti potřebují při styku s úřady, např. podání žádosti o dávky hmotné nouze nebo evidenci na úřadu práce. Platnost dokladů je zjišťována již před propuštěním z VTOS a sociální pracovníci věznice je odsouzeným vyřizují, ovšem někteří odsouzení občanský průkaz ve věznici odmítají
- zprostředkování kontaktů s orgány veřejné správy, zařízeními týkajícími se odborného poradenství, služeb protidrogové prevence apod.⁹⁸

---

⁹⁵ JANEBOVÁ, R. FRANTA, M. Metodická příručka pro sociální kurátory a metodiky sociální prevence, s.70.

⁹⁶ Srov. tamtéž, s. 68.

⁹⁷ Tamtéž, s. 70.

⁹⁸ Srov. tamtéž, s. 71.

„Důraz je kladen na samostatnost klienta a jeho schopnost sám si službu zajistit.“⁹⁹

Rizika spolupráce s klientem

- nezájem klienta nebo jeho nedostatečná motivace k překonání neuspokojivé sociální situace, nezájem o některé z forem sociálních nebo jiných služeb, kurátor může klienta motivovat ke spolupráci, nemůže jej ovšem do spolupráce nutit
- nespolehlivost klienta, nerespektování pravidel, pokus o manipulaci se sociálním kurátorem, snaha o přenesení zodpovědnosti a aktivity na kurátora
- agresivita některých klientů např. pod vlivem alkoholu, návykových látek nebo neuspokojivý zdravotní stav klienta a s tím spojená hrozba přenosu některých parazitů nebo nemocí¹⁰⁰

Sociální kurátoři spolupracují s institucemi, mezi něž patří: odbory (oddělení) městských úřadů, věznice, Probační a mediační služba ČR, orgány činné v trestním řízení, poskytovatelé sociálních a jiných služeb, úřad práce, zaměstnavatelé, zdravotnická zařízení, zdravotní pojišťovny, ostatní sociální kurátoři, poradny a jiná odborná zařízení¹⁰¹

2.3.2 Sociální pomoc

System pomoci v hmotné nouzi upravuje zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů a další právní předpisy, zejména zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů a vyhláška č. 389/2011 Sb. Tento systém pomoci je určen sociálně vyloučeným osobám, mezi něž patří i osoby vracející se z vězení. Dávku lze poskytnout

---

⁹⁹ JANEBOVÁ, R. FRANTA, M. Metodická příručka pro sociální kurátory a metodiky sociální prevence, s. 71.

¹⁰⁰ Srov. tamtéž, s. 70-72.

¹⁰¹ Srov. tamtéž, s. 72-73.

až do výše 1000 Kč. V průběhu roku může být tato dávka poskytnuta opakovaně, ovšem součet dávek nesmí překročit 4násobek částky životního minima jednotlivce, tj. maximálně částku 13 640 Kč.¹⁰²

Výše dávek pomoci propuštěným se odvozuje z životního a existenčního minima. Životní minimum je základním prvkem systému sociálních dávek a sociální pomoci. Existenční minimum je souhrn služeb a statků, bez jejichž uspokojování by mohlo dojít k ohrožení života a zdraví občana.¹⁰³ Částka životního minima je v současné době stanovena na 3.410,- Kč pro jednotlivce a částka existenčního minima na 2.200,- Kč.¹⁰⁴

---

¹⁰² Srov. *Pomoc v hmotné nouzi*, [online], Praha. MPSV [cit. 2014-01-15], dostupné na: <http://www.mpsv.cz/cs/5#d>.

¹⁰³ Srov. KREBS, V. DURDISOVÁ, J. POLÁKOVÁ, O. ŽIŽKOVÁ, J. *Sociální politika*. str. 204-206.

¹⁰⁴ Srov. *Pomoc v hmotné nouzi*, [online], Praha. MPSV [cit. 2014-01-15], dostupné na: <http://www.mpsv.cz/cs/5#d>.

3 Výzkumná část

3.1 Cíl výzkumu

Osoby propuštěné z výkonu trestu se v mnoha případech opakovaně vrací zpět do vězení k dalšímu výkonu trestu. Je zřejmé, že se po propuštění setkávají s problémy, které nedokážou řešit, a po určitém časovém období se vrací zpět do vězení k dalšímu výkonu trestu, čímž se z nich stávají recidivisté. Cílem mého výzkumu je zjistit jaké problémy mají propuštění z výkonu trestu se zapojením do občanského života, také se zabývám prostředím, v kterém vyrůstali a žili před výkonem trestu. Zaměřuji se i na míru připravenosti vězňených osob na jejich propuštění a následnou resocializaci.

Pro účely svého výzkumu ve Věznici Příbram jsem použila výzkumného vzorku padesáti odsouzených ze standardního oddílu ve věznici s ostrahou, kde jsem kmenovou vychovatelkou. Tato pracovní pozice je pro účely bakalářské práce výhodou, protože odsouzené znám osobně a mohla jsem pro doplnění využít informací, které mi osobně sdělili při běžném denním kontaktu. Toto se týkalo především upřesnění jejich styku se sociálním zázemím, osobních problémů, které jejich pobyt ve věznici provázejí, obav z propuštění apod.

3.2 Výzkumné hypotézy

V bakalářské práci jsem si stanovila dvě hypotézy:

Hypotéza H1: Domnívám se, že více než 70% odsouzených se aktivně podílí na plnění stanoveného programu zacházení.

Hypotéza H2: Domnívám se, že více než 75% odsouzených očekává větší problémy se začleněním do společnosti, uplatněním na trhu práce, bydlením a výší dluhů v porovnání s obdobím před nástupem do současného výkonu trestu.

Zdůvodnění:

Tyto hypotézy byly stanoveny na základě profesních zkušeností autorky bakalářské práce, získaných v letech 2011 – 2013 ve Věznici Příbram.

3.3 Metodika výzkumu

V této bakalářské práci byla použita **matematicko-statistická** a **kvalitativní metoda**. Získaná data budou pro lepší orientaci znázorněna pomocí tabulek.

Fáze zpracování dat

1. Sbíráání dat.
2. Vyhodnocování získaných dat.
3. Vytváření tabulek v programu Microsoft Excel.
4. Zápis analýzy dat do programu Microsoft Word.

3.4 Technika výzkumu

V bakalářské práci byla použita méně běžná technika sběru dat - **analýza dokumentu**. Data potřebná pro zpracování bakalářské práce byla získána z osobních spisů odsouzených a z údajů zanesených ve vězeňském informačním systému VIS, zejména z komplexních zpráv SARPO. K upřesnění některých údajů (např. kontaktu se sociálním zázemím a podmínkami při propuštění) byla použita metoda rozhovoru. Výzkumný vzorek tvořil oddíl padesáti odsouzených mužů zařazených k výkonu trestu do věznice s ostrahou ve Věznici Příbram (*ředitel věznice souhlasí s výzkumem na tomto pracovišti a s použitím názvu tohoto pracoviště pro účely této bakalářské práce*).

Výhodou této techniky je možnost čerpání informací přímo ze spisů odsouzených a z VIS, není tedy nutné získávat všechna data v terénu. Za výhodu považuji rovněž fakt, že se jedná o odsouzené z oddílu, jehož jsem kmenovou vychovatelkou, takže bylo možné si veškeré případné nejasnosti s odsouzenými ihned vysvětlit.

Analýza dokumentu obsahuje celkem **29 dílčích bodů** [viz Příloha IV], z toho dílčí body č. 1-14 jsou zaznamenány v tabulkách č. 1-13, které uvádí identifikační údaje týkající se života odsouzených před výkonem trestu a údaje z výkonu trestu. K ověření Hypotézy č. 1 se vztahují dílčí body č. 15-19 zaznamenané v tabulkách č. 14-18. K ověření Hypotézy č. 2 se vztahují dílčí body č. 20-29 zaznamenané v tabulkách č. 19-24.

Předvýzkum byl proveden u **10** spisů odsouzených ubytovaných na standardním oddělení věznice s ostrahou v období měsíce listopadu 2013. Důvodem předvýzkumu bylo zpřesnění dílčích bodů v dotazníku.

3.5 Popis terénu a harmonogram výzkumu

Výzkum se uskutečnil ve Věznici Příbram, která se nachází v jižní části Středočeského kraje a je určena pro výkon trestu odnětí svobody mužů ve věznici s ostrahou. Její součástí je i oddělení věznice s dozorem a dohledem, specializované oddělení pro odsouzené s poruchou osobnosti způsobenou užíváním psychotropních látek a pro výkon trestu odsouzených mužů ve věznici typu ostraha.¹⁰⁵ Většina odsouzených vykonává trest odnětí svobody na standardních oddílech ve věznici s ostrahou.

Ve věznici pracuji na pozici kmenové vychovatelky standardního oddílu věznice s ostrahou, proto jsem si ke svému výzkumu vybrala svůj kmenový oddíl, na kterém je ubytováno 50 odsouzených mužů. Všichni odsouzení na tomto oddíle jsou ve výkonu trestu opakovaně. Výzkum probíhal v období měsíců prosinec 2013 a leden 2014. Ve Věznici Příbram bylo v období výzkumu přibližně 848 odsouzených, z nichž přibližně 24 vykonávalo trest odnětí svobody ve věznici s dohledem, 34 bylo zařazeno ve věznici s dozorem a zbylých přibližně 790 odsouzených vykonávalo trest odnětí svobody ve věznici s ostrahou. Tito vězni byli zařazeni maximálně po padesáti do oddílů rozmístěných v několika budovách věznice. Tyto počty se denně mění, protože odsouzení bývají propuštěni, mívají přerušení výkonu trestu, jsou přemístěni do jiných věznic apod.

---

¹⁰⁵ Srov. České věznice, © Vězeňská služba České republiky, s. 60.

3.6 Vyhodnocení výzkumu

Tabulka č. 1: Bydliště odsouzených před výkonem trestu podle krajů

bydliště	počet	v %
Moravskoslezský	14	28
Středočeský	8	16
Praha	7	14
Jihočeský	7	14
Jihomoravský	7	14
Plzeňský	2	4
Zlínský	2	4
Královéhradecký	1	2
Pardubický	1	2
Olomoucký	1	2
Karlovarský	0	0
Ústecký	0	0
Liberecký	0	0
Vysočina	0	0
celkem odsouzených	50	100

zdroj: vlastní výzkum

Nejpočetnější skupina odsouzených pochází z Moravskoslezského kraje. I přesto, že si odsouzení podávají žádosti o přemístění z důvodu realizace návštěv, jejich přemístění se z kapacitních důvodů nedaří.

Tabulka č. 2: Věk odsouzených ubytovaných na oddíle

věk odsouzených	počet	v %
do 20 let	1	2
21-35 let	27	54
36-45 let	13	26
nad 45 let	9	18
celkem	50	100

zdroj: vlastní výzkum

Věkové skupiny v této bakalářské práci jsou rozděleny dle Vágnerové (2000). Období adolescence do 20ti let věku, mladá dospělost v rozmezí 21-35 let, střední dospělost v rozmezí 36-45 let a starší dospělost v rozmezí 46-60 let.¹⁰⁶ Odsouzení ve věku 21-35 let zaujímají 54% ze všech odsouzených ubytovaných na oddíle.

¹⁰⁶ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie, dětství, dospělost, stáří*. s. 253-401.

Tabulka č. 3: Druh trestné činnosti v porovnání s páčáním trestné činnosti pod vlivem návykových látek

druh trestné činnosti	celkem	v %	nebyl pod vlivem	byl pod vlivem drogy	byl pod vlivem alkoholu	automaty sázky
výroba, zacházení s drogami	7	14	1	6	0	0
majetková trestná činnost	30	60	17	7	3	3
maření úředního rozhodnutí	4	8	3	0	1	0
násilná trestná činnost	7	14	4	1	2	0
neplacení alimentů	2	4	2	0	0	0
celkem odsouzených	50	100	27	14	6	3

zdroj: vlastní výzkum

Nejvíce odsouzených vykonává trest odnětí svobody za majetkovou trestnou činnost (60% případů). Pod vlivem drog, alkoholu, nebo vlivem závislosti spáchali trestnou činnost odsouzení v celkem 23 případech, tomuto odpovídá 46% veškeré trestné činnosti.

Ze statistických údajů PČR vyplývá, že nejčastěji páchanou trestnou činností je na území ČR majetková trestná činnost, která je v republice zaznamenána v 64% ze všech případů páčání trestné činnosti. V porovnání s trestnou činností podle krajů je v ČR nejčastěji páčána majetková trestná činnost v Praze, dále v Moravskoslezském a Středočeském kraji [viz Příloha V].

Tabulka č. 4: Rodinná výchova v dětství

rodinná výchova v dětství	počet	v %
úplná rodina	24	48
neúplná rodina s jedním rodičem	20	40
v péči prarodičů	3	6
mimo rodinu	3	6
celkem odsouzených	50	100

zdroj: vlastní výzkum

Více než polovina odsouzených nevyrostala v úplné rodině, z toho z neúplné rodiny 2 odsouzení částečně v dospívání vyrůstali ve výchovném ústavu a 2 v dětském domově. Mimo domov vyrůstali 3 odsouzení (1 v dětském domově a 2 v náhradní rodině). V péči prarodičů vyrůstali rovněž 3 odsouzení.

Tabulka č. 5: Trestná činnost v rodině odsouzeného

trestná činnost v rodině	počet	v %
ano	21	42
ne	29	58
celkem odsouzených	50	100

zdroj: vlastní výzkum

Za trestnou činnost v rodině je považována trestná činnost některého z rodičů, prarodičů, sourozenců, či blízkých příbuzných. Trestná činnost v rodině může mít vliv na páchaní trestné činnosti odsouzeného. V tomto výzkumu se trestná činnost v rodině objevila u 42% osob ze zkoumaného vzorku.

Tabulka č. 6: Nejvyšší dosažené vzdělání

nejvyšší dosažené vzdělání	počet	v %
nedokončená povinná školní docházka	6	12
základní škola	18	36
vyučen	20	40
střední škola	5	10
vysoká škola	1	2
celkem odsouzených	50	100

zdroj: vlastní výzkum

Celkem 48% odsouzených má základní a nižší než základní vzdělání. V 40% jsou odsouzení vyučeni ve 2-letých nebo 3-letých učebních oborech.

Tabulka č. 7: V kolika letech byli odsouzení poprvé trestně stíháni

věk	počet	v %
do 20 let	34	68
od 21 do 35 let	16	32
od 36 do 45 let	0	0
nad 46 let	0	0
celkem odsouzených	50	100

zdroj: vlastní výzkum

Nejčastěji začali odsouzení páchat trestnou činnost ve věku do 20 let, z toho 2 začali páchat trestnou činnost ve věku 15 let, 4 ve věku 16 let, 8 ve věku 17 let a 20 odsouzených ve věku 18-20 let.

Tabulka č. 8: Stav odsouzeného před nástupem do současného výkonu trestu

stav	počet	v %
svobodný	25	50
ženatý	5	10
rozvedený	11	22
vdovec	0	0
partnerský vztah	9	18
celkem odsouzených	50	100

zdroj: vlastní výzkum

Polovina odsouzených je svobodných, partnerský vztah uvádí téměř pětina odsouzených. V manželském vztahu žilo 16 odsouzených, z toho 11 z nich je již rozvedeno a 5 odsouzených je nadále ženatých.

Tabulka č. 9: Délka pobytu odsouzeného na svobodě před současným výkonem trestu

délka pobytu na svobodě	počet	v %
do 6 měsíců	22	44
6-12 měsíců	18	36
13-24 měsíců	3	6
nad 25 měsíců	7	14
celkem odsouzených	50	100

zdroj: vlastní výzkum

K recidivě odsouzených dochází nejčastěji v adaptační fázi, která trvá přibližně 2 roky (srov. kapitola 2.2). V tomto výzkumném vzorku se odsouzení vrátili do výkonu trestu do 2 let od propuštění z předchozího výkonu trestu v 86%.

Tabulka č. 10: Kolikrát byl odsouzený trestán

kolikrát soudně trestán	počet	v %
3x a méně	0	0
4x	4	8
5x	2	4
6x	2	4
7x	3	6
8x	7	14
9x	5	10
10x a více	27	54
celkem odsouzených	50	100

zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu odsouzených bylo 54% odsouzených více než 10x soudně trestáno (tito odsouzení mají více než 10 zápisů v rejstříku trestů).

Tabulka č. 11: Pokolikáté je odsouzený ve výkonu trestu

pokolikáté ve výkonu trestu	počet	v %
1x	0	0
2x	10	20
3x	10	20
4x	10	20
5x	1	2
6x	3	6
7x	2	4
8x	1	2
9x	1	2
10x a více	12	24
celkem odsouzených	50	100

zdroj: vlastní výzkum

Odsouzení, kteří jsou ve výkonu trestu 4krát a méně, tvoří 60% výzkumného vzorku. U těchto odsouzených lze ještě předpokládat, že by mohli mít šanci zapojit se do občanského života.

Tabulka č. 12: Délky trestů odnětí svobody u odsouzených v současném výkonu trestu

délka trestů	počet	v %
do 12 měsíců	9	18
od 13 do 24 měsíců	11	22
od 25 do 48 měsíců	21	42
od 49 do 72 měsíců	4	8
nad 73 měsíců	5	10
celkem odsouzených	50	100

zdroj: vlastní výzkum

S délkou výkonu trestu odnětí svobody klesá pravděpodobnost možného úspěšného začlenění propuštěného do společnosti. Téměř pětina odsouzených je v současném výkonu trestu déle než 48 měsíců.

Tabulka č. 13: Kolik měsíců zbývá do konce výkonu trestu

zbytek trestu	počet	v %
do 6 měsíců	9	18
Od 7 do 12 měsíců	9	18
Od 13 - 24 měsíců	19	38
nad 25 měsíců	13	26
celkem odsouzených	50	100

zdroj: vlastní výzkum

U odsouzených se zbytkem trestu do 6 měsíců je zpracováván program zacházení před propuštěním, ve kterém se odsouzení začínají připravovat na plynulý přechod do občanského života. Z této skupiny odsouzených splňuje podmínky pro možné zařazení do výstupního oddělení pouze 1, který nemá funkční sociální zázemí. Ostatní odsouzení mají funkční sociální zázemí a rovněž délka výkonu trestu nepřevýšila 36 měsíců, proto nebudou na výstupní oddělení zařazeni.

Tabulka č. 14: Zařazení odsouzených do prostupné skupiny vnitřní diference odsouzených (PSVD)

zařazení do PSVD	počet	v %
I. PSVD	6	12
II. PSVD	38	76
III. PSVD	6	12
celkem odsouzených	50	100

zdroj: vlastní výzkum

Odsouzení zařazení do II.PSVD plnící program zacházení mohou být po splnění určitých podmínek přeřazeni do I.PSVD. Systém zařazení odsouzených do PSVD je motivačním činitelem pro odsouzené, kteří v případě plnění programu zacházení a zařazení do I.PSVD mohou využívat výhod plynoucích z této skupiny, kdy např. odsouzení zařazení do I.PSVD již splňují jednu z podmínek pro podání žádosti o podmíněné propuštění nebo o přeřazení do věznice s dozorem. Při neplnění programu zacházení jsou odsouzení zařazení do nejhorší III.PSVD a zařazení do lepší PSVD je pro ně velmi obtížné, neboť se nejprve při plnění programu zacházení dostanou do II.PSVD a až poté se mohou dostat do I.PSVD. V 88% se odsouzení podílí na plnění stanoveného programu zacházení.

Tabulka č. 15: Zahájení spolupráce s Probační a mediační službou (PMS) v průběhu výkonu trestu

spolupráce s PMS	počet	v %
ANO	9	18
NE	41	82
celkem odsouzených	50	100

zdroj: vlastní výzkum

Spolupráci s PMS zahajují odsouzení, kteří si budou chtít podat žádost o podmíněné propuštění. Prozatím zahájilo spolupráci s PMS 9 odsouzených, z nichž 2 jsou v I.PSV D a budou si žádat o podmíněné propuštění, a 7 odsouzených je v II.PSV D, připravuje se na přeřazení do I.PSV D a poté si podá žádost o podmíněné propuštění.

Tabulka č. 16: Vzdělávání odsouzených ve výkonu trestu

vzdělávání	počet	v %
ano, rekvalifikační kurz	5	10
ano, učební obor	2	4
ne	39	78
vzdělávací program 21	4	8
celkem odsouzených	50	100

zdroj: vlastní výzkum

Možnost vzdělávání využívá ve věznici 9 odsouzených, 5 odsouzených je přihlášeno do rekvalifikačních kurzů, z toho 3 odsouzení absolvují rekvalifikační kurz "Jednoduché kuchařské práce pro zařízení restauračního typu" a 2 odsouzení rekvalifikační kurz "Jednoduchá obsluha pro zařízení restauračního typu". Ve vzdělávacím programu „21“ jsou zařazeni 4 odsouzení. 2 odsouzení mají zájem o učební obor, který je v jiné věznici a budou si podávat přihlášku ke studiu pro další školní rok.

Tabulka č. 17: Pracovní zařazení ve výkonu trestu

pracovní zařazení	počet	v %
žádal, nezařazen	17	36
pracuje	14	28
nepracuje	7	16
brigáda	2	4
práce pro věznic	10	20
celkem odsouzených	50	100

zdroj: vlastní výzkum

O pracovní zařazení mělo zájem 42 odsouzených, z toho jich je pracovně zařazeno 14, kteří dostávají každý měsíc finanční odměnu za vykonanou práci. Z této mzdy mají odsouzení strženy peníze na výkon trestu, dluhy, alimenty atd. a ze zbylých peněz si mohou nakoupit ve vězeňské kantýně. Mezi těmito pracujícími odsouzenými je zařazeno pouze 5 mužů, kteří mají stanovenou vyživovací povinnost (z toho 1 má stanovenou výživné na 2 děti a 4 na 1 dítě). Odsouzení vykonávající práci pro potřeby věznice nejsou finančně ohodnoceni. Těchto 10 odsouzených se podílí na úklidových činnostech ve věznici, 5 odsouzených uklízí společné prostory oddílu a 5 odsouzených venkovní prostory. Za svůj přístup k plnění pracovních povinností mohou odsouzení dostat některou z forem kázeňských odměn. 2 odsouzení jsou pracovně zařazeni jako brigádníci a za svou práci nedostávají finanční odměnu, ale odměnu formou přídatku potravin. Přestože i těchto 12 odsouzených pracuje, nemá nikdo z nich při propuštění z výkonu trestu nárok na podporu v nezaměstnanosti. Podporu v nezaměstnanosti by mohlo dostat pouze 14 pracujících odsouzených.

Tabulka č. 18: Kontakty se sociálním zázemím

Kontakty se sociálním zázemím	počet	v %
písemný	15	30
písemný i telefonický	14	28
písemný, telefonický i návštěvy	19	38
neudrhuje žádný kontakt	2	4
celkem odsouzených	50	100

zdroj: vlastní výzkum

Na druhu a četnosti kontaktu odsouzených se sociálním zázemím mají nemalý podíl finanční prostředky. Na oddíle je 30 odsouzených, kteří nemají žádný finanční příjem. Tímto příjmem se rozumí finanční odměna za vykonanou práci, důchod, či finanční prostředky od příbuzných a známých zaslané na účet odsouzených, který je jim ve věznici veden. Odsouzeným mohou být do věznice v korespondenci zasílány poštovní známky a telefonní karty do telefonních automatů určených k realizaci hovorů mezi odsouzeným a jeho blízkými. Cena jedné poštovní známky je 13 Kč na obyčejný dopis, cena 1 minuty hovoru stojí 15 Kč. Celkem 10 odsouzených bydlících před výkonem trestu v Moravskoslezském a Jihomoravském kraji uvedlo, že s rodinami a blízkými příbuznými neudržují návštěvní kontakt z důvodu veliké vzdálenosti věznice od jejich blízkých. Jízdenka z Ostravy do Dubence (nejbližší obec u věznice) trvá více než 4 hodiny a stojí 426 Kč za osobu.

Tabulka č. 19: Pracovní zařazení před výkonem trestu

pracovní zařazení	počet	v %
brigády	3	6
stálý pracovní poměr	1	2
vedlejší pracovní poměr	1	2
práce na dohodu	1	2
bez dokladu (na černo)	8	16
nepracuje	34	68
pobírá důchod	2	4
celkem odsouzených	50	100

zdroj: vlastní výzkum

68% odsouzených uvedlo, že před výkonem trestu pracovníě zařazeno. 32% odsouzených bylo určitým způsobem zařazeno v pracovním procesu (brigády, stálý pracovní poměr, vedlejší pracovní poměr, práce na dohodu nebo práce bez dokladu).

Tabulka č. 20: Práce po propuštění

práce po propuštění	počet	v %
nemá	16	32
přislíbeno / rozjednáno	2	4
domluveno - smlouva	0	0
neřeší, dlouhý trest	32	64
celkem odsouzených	50	100

zdroj: vlastní výzkum

Odsouzení, kteří mají do konce trestu 12 měsíců, uvedli v 16 případech, že práci nemají, 2 odsouzení sdělili, že mají práci přislíbenou. Tito 2 odsouzení mají do konce trestu 2 měsíce a 4 měsíce. 32 odsouzených s délkou trestu nad 12 měsíců problém s hledáním práce zatím neřeší. Vzhledem k dluhům a jejich výši by někteří odsouzení spíše preferovali formu pracovního zařazení bez dokladu („na černo“). Uvědomují si, že v případě nařízené exekuce, by byla většina peněz použita na splácení dluhů a jim by zbylo pouze nezbytné minimum.

Tabulka č. 21: Bydlení po propuštění

bydlení po VT	počet	v %	bydlení před VT	počet	v %
bez domova	0	0	bez domova	3	6
u rodičů / v rodině	7	14	u rodičů / v rodině	12	24
podnájem	12	24	podnájem	23	46
ubytovna	11	22	ubytovna	9	18
vlastní bydlení byt /dům	3	6	vlastní bydlení byt /dům	3	6
u známých	13	26	u známých	0	0
neřeší, dlouhý trest	4	8	.....	...	...
celkem odsouzených	50	100	celkem odsouzených	50	100

zdroj: vlastní výzkum

Při porovnání ubytování po výkonu trestu a před ním dochází u odsouzených ke změnám v bydlení. K rodičům se nebude vracet 5 odsouzených, rovněž do podnájmu se zatím nevrátí 11 odsouzených. Možnost prozatímního bydlení u známých by chtělo

využit 13 odsouzených. 4 odsouzení zatím bydlení po propuštění neřeší (před výkonem trestu bydleli takto: 1 u rodičů, 2 v podnájmu a 1 na ubytovně) z důvodu dlouhého trestu. Tito odsouzení vykonávají trest delší než 9 let a do konce trestu jim zbývá minimálně 44 měsíců.

Tabulka č. 22: Počet dětí nahlášených odsouzenými a počet vyživovaných dětí

počet dětí odsouzeného	počet	Počet dětí	Počet odsouzených. - vyživované děti	celkem stanoveno výživné na
0	19	0	28	0
1	10	10	12	12
2	14	28	8	16
3	4	12	1	3
4	2	8	1	4
5 a víc	1	5	0	0
celkem odsouzených	50	63	50	35

zdroj: vlastní výzkum

Celkem 31 odsouzených nahlásilo, že mají 1 a více dětí. Dohromady nahlásili 63 dětí. Vyživovací povinnost má stanoveno 22 odsouzených na celkem 35 dětí. 28 dětí, na které odsouzení nemají stanoveno výživné, je již plnoletých, nebo si matky těchto dětí o stanovení výživného nezažádaly.

Tabulka č. 23: Dluhy po propuštění

dluhy	počet	v %
ano, již před výkonem trestu	30	60
ano, během výkonu trestu	18	36
nemá	2	4
celkem odsouzených	50	100

zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 50ti odsouzených jich 60% uvedlo, že měli dluhy již před výkonem trestu. Během výkonu trestu „narostly“ dluhy u 36% odsouzených. Tyto dluhy zahrnují zaplacení soudních výloh a advokátů, dále pobyt ve věznici (za jeden měsíc výkonu trestu odsouzeným narůstá dluh o 1.500,- Kč, částka je určena

na částečnou úhradu pobytu ve vězení) a u některých odsouzených zahrnují i výživné na děti. Pouze 2 odsouzení nemají, ani nebudou mít po propuštění dluhy. Jedná se o odsouzené, kteří před výkonem trestu žili u rodičů. Jejich rodiče za ně dluhy vznikající po dobu výkonu trestu splácejí.

Tabulka č. 24: Bude odsouzený po propuštění vyhledávat sociální službu

bude vyhledávat	počet	v %
ano	42	84
ne	8	16
celkem odsouzených	50	100

zdroj: vlastní výzkum

Odsouzení, kteří uvedli, že nevyhledají po propuštění žádnou ze sociálních služeb, zdůvodnili svá rozhodnutí takto: 4 odsouzení počítají s pomocí rodiny a 4 odsouzení se rozhodli opustit Českou republiku, protože se zde cítí vyloučení.

Odsouzení, kteří se rozhodli využít sociální službu, uvedli, že půjdou za sociálním kurátorem, od kterého očekávají zejména finanční příspěvek, dále pomoc s ubytováním a s orientací týkající se sociální pomoci a pracovního zařazení.

Pro zjištění, zda mají zaměstnavatelé zájem zaměstnat odsouzené propuštěné z výkonu trestu, jsem oslovila **30 potenciálních** zaměstnavatelů ze Středočeského kraje, (s ohledem na vzdělání a kvalifikaci odsouzených byli tito zaměstnavatelé vybráni z oblasti dělnických profesí a z oblasti obchodních sítí): Na dotaz: „*Zda by byli ochotni zaměstnat osoby propuštěné z výkonu trestu*“ jich z počtu **30** dotázaných **10** odmítlo odpovědět, **15** odmítlo propuštěné odsouzené zaměstnat (z toho 5 zaměstnavatelů sdělilo, že je na úřadu práce dost „normálních“ lidí, kteří hledají práci, 6 dotázaných uvedlo, že nemají důvěru v napravení odsouzených, a 4 dotázaní sdělili, že si nepotřebují přidělovat starosti). Ve **3 případech** zaměstnavatelé sdělili, že by se rozmýšleli s ohledem na dovednosti odsouzených a druh spáchaného trestného činu. Pouze **2 zaměstnavatelé** uvedli, že by odsouzené zaměstnali, protože již mají s jejich prací zkušenosti (týkalo se to určitých odsouzených, kteří jsou ve výkonu trestu zaměstnáni u vnějších subjektů, jednomu z nich bylo nabídnuto ze strany

zaměstnavatele i ubytování na ubytovně). Z tohoto šetření je zřejmé, že o zařazení propuštěných do pracovního procesu nemají zaměstnavatelé zájem.

Dále předkládám zpětnou vazbu od odsouzených, propuštěných z výkonu trestu. Jedná se o 3 muže, jeden mi odpověděl na dotaz přímo ve věznici, protože se již vrátil zpátky do výkonu trestu, dva odsouzení poslali po propuštění z výkonu trestu dopisy do věznice bývalým spolubydlícím.

M. L. - 44 let, svobodný, bezdětný, vyučený, z minulého trestu byl propuštěn z výstupního oddělení věznice s dozorem, bydliště Jižní Čechy, ve věznici byl zaměstnán brigádně, na svobodě žil 7 měsíců, nyní je ve výkonu trestu po osmé.

Rozhovor s odsouzeným

Na dotaz: Dobrý den, jak se vám žilo venku a co se stalo, že jste se vrátil? V minulém trestu jste mluvil o tom, že už zpátky do vězení nechcete.

Odsouzený odpověděl takto: *„U mě bylo všechno jinak, než jsem si myslel. U rodičů jsem být nemohl. Nějak jsme si po tom kriminále spolu nerozuměli. Přezkoušení na nákladák jsem si neudělal, neměl jsem na to peníze, nic nešlo tak jak jsem si plánoval. Kamarád mě vzal na jeho hospodu, přestěhoval jsem se kvůli tomu do Třeboně. Bohužel se jednalo o dočasnou práci, tak jsem byl od listopadu bez práce. Našel jsem si známost a tady to začalo, nechtěl jsem být na ní finančně závislý, tak jsem se postaral... Ted' sedím za krádež ve věznici s ostrahou a mám to na 26 měsíců, všechno začíná od začátku, ocitl jsem se v začarovaném kruhu...“*

R. K. - 32 let, svobodný, bezdětný, vyučený, propuštěn z výstupního oddělení věznice s dozorem, ve výkonu trestu byl pracovně zařazen, pracoval mimo věznici, ve výkonu byl 3krát. Bydliště Praha, na svobodě již 16 měsíců. Dle VIS není ve výkonu vazby ani výkonu trestu.

Z dopisu zasláného do věznice bývalému spolubydlícímu 2 měsíce po propuštění:

„S tou prací to není žádný med, jsem vedenej na pracáku a díky práci ve věznici mám nárok na podporu v nezaměstnanosti. Stabilní práci si stále hledám. Zatím dělám brigádně u Pražských služeb, uklízím chodníky... Vůbec mě to nebaví a chodí se tam ne každý den, ale jako oni mi určí, třeba dva dny v týdnu, další týden tři dny apod. Máma říkala, že bych se mohl zeptat tady v Praze na Letné v prodejně Billa, že bych

mohl vybalovat zboží, tak se tam půjdu dnes zeptat. Snad uspěju, no. Jsem rád, že jsem konečně venku. V žádném případě se nechci už vrátit nikdy zpět, protože tenhle poslední trest byl na mě po psychické stránce docela těžký. I když to tak nevypadalo a lidi si mysleli, že jsem flegmatik, tak den co den mě to žralo. Venku je to pro mě hodně těžké, ani jsem nečekal, že tak moc. Zatím bydlím u mámy, což jsem rád, protože ten azylák je strašný. Bydlí tam i jeden můj bývalý soused a co mi říkal, tak režimově je to docela náročné. Jakmile budu mít stabilní práci, tak bych si chtěl sehnat nějakou malou garsonku, tak abych to finančně utáhnul. Kdo ví, snad budu mít štěstí, no. Všechno chce čas...“

J. P. - 44 let, rozvedený, nedokončené VŠ vzdělání, 1 dítě, na které měl stanoveno výživné, ve výkonu trestu byl 3x, propuštěn v říjnu 2013 s částkou 222 Kč. Bydliště Střední Čechy, na svobodě 4 měsíce. Dle VIS není ve výkonu vazby ani ve výkonu trestu.

Z dopisu zasláného do věznice bývalému spolubydlícímu 1 měsíc po propuštění

„Abych řekl pravdu, tak to stojí za houby, čekal jsem samozřejmě, že to bude těžké, ale to co se děje v tomto státě je fakt síla. Absolutní nezájem o řešení problémů ze strany úřadů (SOCIÁLKA, ÚŘAD PRÁCE ATD.) mne překvapil. Musím se přiznat, že nebýt rodičů a sestry, tak to by nebylo k přežití. Kurátorka sice dělá asi, co může, ale je pořád jen v područí vedení úřadu práce a sociálky. Je schopna se pohádat s vedením, ale tím to tak končí. Dostal jsem od nich 1000 Kč s velikými obtížemi, jelikož mi chtěli dát jen 500, ale poslali mne pro podklady k evidenci do Krumlova, kde mám uložené všechny originály k dokumentaci. Spočítali si, že cesta bude stát 440 Kč, tak mi dali ten 1 tisíc. No a od té doby mi bylo schváleno nějaká nouze ve výši 2200 Kč, která mi přijde prý do 10 dní (schváleno bylo 29. října). Na pracáku mi sdělili, ať vůbec nepočítám, že bude práce... vzhledem k tomu, že jsem byl veden ve věznici jako brigáda tak na podporu není nárok, no prostě to stojí za h....“

3.7 Diskuse

Pokud bychom se měli zamyslet nad problémy souvisejícími s návratem propuštěných do společnosti, měli bychom si nejprve přiblížit život odsouzených před výkonem trestu od doby jejich dětství do doby páchaní trestné činnosti. Z tabulek vyplývá, že více než polovina odsouzených vyrůstala v neúplné rodině (tab.č.4) a téměř u poloviny odsouzených členové rodiny páchali trestnou činnost (tab.č.5). 48% odsouzených má pouze základní a nižší vzdělání (tab.č.6) a celkem 68% odsouzených začalo páchat trestnou činnost ve věku do 20 let (tab.č.7). Ve výkonu trestu je nejvíce odsouzených (54%) ve věku 21-35 let (tab.č.2).

Největší počet odsouzených ve Věznici Příbram pochází z Moravskoslezského kraje, kde je (dle statistik) druhá největší míra trestné činnosti v naší republice. Trest odnětí svobody za majetkovou trestnou činnost vykonává 60% odsouzených. Vliv na páchaní trestné činnosti mají u odsouzených ze 46% závislosti - zejména na drogách, automatech a alkoholu (tab.č.1, tab.č.3 a Příloha V). V 77% odsouzení uvádějí, že nežijí v partnerském ani manželském vztahu (tab.č.8). Více než polovina odsouzených má již minimálně 10 záznamů v rejstříku trestů (tab.č.10) a 40% odsouzených bylo minimálně 4 krát ve výkonu trestu (tab.č.11). Trest v délce do 12 měsíců vykonává 9 odsouzených (tab.č.12). Na konec výkonu trestu se nyní intenzivně připravuje 9 odsouzených, kteří budou do 6 měsíců propuštěni do občanského života (tab.č.13).

V bakalářské práci jsem si stanovila 2 hypotézy. Hypotéza H1 se vztahovala k plnění programu zacházení a k přípravě odsouzených na jejich propuštění. Z výsledků vyplynulo, že z celkového počtu odsouzených aktivně plní program zacházení 88% (tab.č.14) a spolupráci s PMS zahájilo 18% (tab.č.15). Možnost vzdělávání využívá 22% odsouzených (tab.č.16). Pracovně zařazených je 52% odsouzených (tab.č.17) a 96% odsouzených udržuje kontakt se sociálním zázemím (tab.č.18).

Hypotéza H1 byla potvrzena.

Hypotéza H2 se vztahovala k problémům, které odsouzení očekávají po propuštění z výkonu trestu v porovnání s životem před výkonem trestu. Tyto problémy se týkaly zejména pracovního zařazení, bydlení a finanční situace.

Před výkonem trestu bylo pracovně zařazeno 32% odsouzených (tab.č.19), po propuštění mají příslibenou práci zatím pouze 4% odsouzených (tab.č.20). Je zřejmé, že se u odsouzených v průběhu výkonu trestu snižuje možnost uplatnění na trhu práce. Během pobytu ve výkonu trestu dochází u odsouzených i ke změně v oblasti bydlení. 16 odsouzených se nevrátí do původního bydliště, 13 odsouzených využije prozatímní bydlení u známých a 4 odsouzení bydlení prozatím neřeší z důvodu dlouhého trestu (lze tedy předpokládat, že odsouzení nemají jistotu návratu do předchozího bydliště). V 66% případech se odsouzení do původního bydliště nevrátí (tab.č.21). Z 22 odsouzených, kteří mají stanovenou výživnou na děti, jich pouze 5 může po dobu výkonu trestu platit, u 17-ti odsouzených dluhy za výživnou během výkonu trestu narůstají (tab.č.22). Před výkonem trestu mělo dluhy 60% odsouzených, po výkonu trestu bude mít problémy s dluhy 96% z nich (tab.č.23). O sociální pomoc bude žádat 84% odsouzených (tab.č.24).

K této hypotéze se rovněž vztahovalo terénní šetření u potenciálních zaměstnavatelů. Bohužel o zaměstnávání odsouzených neměli zaměstnavatelé většinou zájem. Rovněž z výpovědí 3 odsouzených vyplynulo, že největší problémy po propuštění měli s hledáním práce a s finančním zajištěním. Dále se odsouzení obávají možného „legálního“ pracovního zařazení kvůli dluhům. Často jim totiž díky srážkám a exekucím zůstane jen minimální finanční částka, preferovali by tudíž práci bez smlouvy („na černo“).

Hypotéza H2 byla potvrzena.

I přesto, že se odsouzení během výkonu trestu připravují na propuštění svým přístupem k plnění programu zacházení, jejich začlenění do společnosti je v mnoha případech neúspěšné. Vězeňská služba připravuje odsouzeným podmínky k tomu, aby byli schopni se po výkonu trestu začlenit do společnosti. Bohužel se tento záměr nedaří uskutečnit a mnoho odsouzených se v průběhu několika měsíců vrací do vězení zpět. Do výkonu trestu se vrátí do 2 let od propuštění 86% odsouzených (tab.č.9).

ZÁVĚR

Předložená bakalářská práce se zabývá problematikou přípravy vězňených osob na jejich propuštění a problémy, které je po propuštění z výkonu trestu očekávají. Během výkonu trestu se zaměstnanci vězeňské služby snaží působit na odsouzené tak, aby se mohli po propuštění začlenit do společnosti. Výchova odsouzených ve věznicích probíhá formou stanovených programů zacházení. Zaměstnanci se snaží odsouzené aktivizovat, učí je aktivně trávit volný čas, získávat pracovní návyky, zamýšlet se nad pácháním trestných činů, to vše zejména v programu 3Z. Odsouzení mají i možnost dalšího vzdělávání nebo rekvalifikačních kurzů. Kontakt s rodinou je jim umožňován denně, návštěvy mohou mít 3 hodiny v měsíci. Rovněž mohou někteří odsouzení využívat extramurálních aktivit. Pro odsouzené, kteří mají problémy se závislostmi, jsou připraveny speciální programy na pomoc s jejich překonáním. Z tohoto důvodu jsou ubytováni na bezdrogových zónách, mohou využít substituční léčbu a je pro ně připravena poradna drogové prevence. I přesto, že se zaměstnanci vězeňské služby při výchově odsouzených zaměřují na řešení problémů, které odsouzení po propuštění z výkonu trestu očekávají, jejich začlenění do společnosti je nadále u většiny z nich neúspěšné.

Stát vynakládá nemalé finanční prostředky na nápravu odsouzených ve výkonu trestu, ale již téměř vůbec nepodporuje propuštěné osoby. Na jedné straně investuje do výchovného procesu odsouzených, vzdělávání odsouzených, pomoci v oblasti drogových závislostí a jejich léčení a na druhé straně nedá propuštěným vhodné podmínky, které by jim pomohly při zapojování se do společnosti.

Jako variantu nepodmíněných trestů odnětí svobody bych doporučovala častější využití alternativních trestů, zejména trestu domácího vězení, trestu obecně prospěšných prací, nebo trestu ve formě peněžitě pokuty. Samozřejmě, že tyto tresty nemohou vykonávat všichni odsouzení, ale proč nezvolit variantu alternativních trestů např. v případě, kdy odsouzení dostanou nepodmíněný trest odnětí svobody do 1 roku?

Ukládání trestu odnětí svobody do výše 1 roku způsobuje pouze přeplněnost věznic. Z hlediska výchovného působení na odsouzeného tato doba nemá kýžený efekt. Odsouzení jsou ve výkonu oproti ostatním „krátkou“ dobu, nemají tak možnost pracovního zařazení a také možnost účasti na rekvalifikačním kurzu je v jejich případě

minimální. A i přesto, že jsou ve výkonu trestu do 1 roku, stávají se z nich často recidivisté, kteří se do společnosti hůře začleňují.

V každé společnosti žijí lidé, kteří porušují normy a poté bývají za toto porušování potrestáni. Nepodaří se zcela změnit myšlení a konání těchto lidí, přesto se domnívám, že by stát měl více finančních prostředků investovat do primární prevence, zejména do programů prevence kriminality, protidrogových programů ve školách a školských zařízeních a do podpory rodin s dětmi, zejména rodin ohrožených sociální exkluzí. Většina odsouzených vyrůstala v neúplných rodinách a někteří z nich vyrůstali v rodině, jejíž kmenoví členové či blízcí příbuzní páchali trestnou činnost. Nyní mají odsouzení své vlastní děti, které vyrůstají v neúplných rodinách a jejichž příbuzní páchají trestnou činnost... Dostáváme se tak do kruhu, z kterého není snadné vystoupit. Záleží jen na společnosti, zda bude vynakládat nemalé finanční prostředky na převýchovu recidivistů, které po propuštění v mnoha ohledech stejně nepřijme zpět, nebo se více zaměří na to, aby jejich znovu-zачlenění proběhlo co nejefektivněji. Ačkoli ideální by samozřejmě bylo problémům spojeným s trestnou činností co nejvíce předcházet.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

▪ Knížní a časopisecké zdroje

- 1) BIEDERMANOVÁ, E. PETRAS, M. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. 1.vydání, Praha: Kufr s.r.o., 2011, ISBN 978-80-7338-115-8.
- 2) České vězeňství, čtvrtletník pro vězeňství a kriminální prevenci č. 1/2013, © Vězeňská služba České republiky, Praha 2012, Registrační značka MK ČR 6334, ISSN 1213-9297.
- 3) České věznice, © Vězeňská služba České republiky, Praha: Vazební věznice Praha – Pankrác, 2008. ISSN neuvedeno.
- 4) FRYŠTÁK, M. a kol. *Trestní právo procesní*. 2. přepracované vydání. Ostrava: Key Publishing s.r.o., 2009. ISBN 978-80-7418-041-5.
- 5) JALUŠKA, A. Osoby ve výkonu trestu odnětí svobody. In MARTINEK, M. a kol. *Praktická teologie pro sociální pracovníky*. Praha: Jabok, 2008. s. 131 – 139. ISBN 978-80-904137-2-6.
- 6) JANEBOVÁ, R. FRANTA, M. *Metodická příručka pro sociální kurátory a metodiky sociální prevence*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2010. ISBN 978-80-7368-628-4.
- 7) KOLEKTIV AUTORŮ OVT. *Věznice Příbram 1953-2013*. Publikace VSČR. 2013. Vydáno při příležitosti 60. výročí založení Věznice Příbram. ISBN neuvedeno.
- 8) KREBS, V. DURDISOVÁ, J. POLÁKOVÁ, O. ŽIŽKOVÁ, J. *Sociální politika*. 1. vydání. Praha: Codex Bohemia, s.r.o., 1997. ISBN 80-85963-33-7.
- 9) MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Studijní texty, 6. svazek. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. ISBN 80-901424-9-4
- 10) MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 1. vydání, Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.
- 11) PALÁN, Z. *Základy andragogiky*. Praha: Vysoká škola J. A. Komenského s.r.o., 2003. ISBN 80-86723-03-8.
- 12) PAUKERTO VÁ, J. *Vybrané kapitoly ze základů obecné, speciální a penitenciární pedagogiky pro zaměstnance Vězeňské služby ČR*. učební texty, Stráž pod Ralskem, 2010. ISBN neuvedeno.
- 13) PETRAS, M. HŮRKA, J. DRAHÝ, F. SVOBODA, L. JIŘIČKA, V. *Manuál Sarpo – pro potřeby zaměstnanců VS ČR*. platný k 1.11.2013.
- 14) ŠTĚRBA, V. *Penologie*, Praha: ARMEX PUBLISHING s.r.o., 2007. ISBN 978-80-86795-48-5.
- 15) VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vydání, Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

- 16) VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie, dětství, dospělost, stáří*. 1. vydání, Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.
- **Zákony, normy a materiály z VSČR**
- 17) *Evropská vězeňská pravidla*. Příloha časopisu České vězeňství č. 1/2006. Vězeňská služba České republiky. ISSN 1213-9297.
- 18) Metodický list vrchního ředitele pro penologii č. 3/2010, *kterým se stanoví zásady pro umístování a přemísťování odsouzených ve VS ČR*, v platném znění.
- 19) Nařízení Generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 61/2006, *o postupu při přerušení výkonu trestu (trestního opatření) odnětí svobody, opuštění věznice v souvislosti s návštěvou nebo programem zacházení a povolování účasti odsouzených na akcích konaných mimo věznici*, v platném znění.
- 20) Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 21/2010, *kterým se stanoví úkoly zaměstnanců a příslušníků Vězeňské služby České republiky při zabezpečování výkonu trestu odnětí svobody, výkonu vazby a výkonu zabezpečovací detence*, v platném znění.
- 21) Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 15/2011, *o organizaci duchovní služby VSČR*, v platném znění.
- 22) Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 71/2013, *o vazebních věznicích a profilaci věznic*, v platném znění.
- 23) Nařízení ministra spravedlnosti 1/2007, *kterým se zřizuje škola pro osoby ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody*, v platném znění.
- 24) Písemné přípravy vedoucích kroužků, interní materiály Věznice Příbram, dostupné v archivu autorky.
- 25) Pokyn ředitele Věznice Příbram č. 5/2011, *o podrobnostech při stanovení finančního příspěvku při propuštění z výkonu trestu odnětí svobody*, v platném znění.
- 26) Vnitřní řád Věznice Příbram pro odsouzené zařazené k výkonu trestu do věznice s ostrahou, vydaný v souladu s § 14 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, schválený ředitelem Věznice Příbram pro rok 2011, v platném znění.
- 27) Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České Republiky č. 345/1999 Sb., *kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody*, v platném znění.
- 28) Výroční zpráva VS ČR za rok 2012, Generální ředitelství VS ČR.
- 29) Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., Listina základních práv a svobod.
- 30) Zákon č. 169/1999 Sb., *o výkonu trestu odnětí svobody*, v platném znění.
- 31) Zákon č. 555/1992 Sb., *o vězeňské a justiční strážci*, v platném znění.

32) Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, v platném znění.

33) Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

▪ **Internetové zdroje**

34) *Amnestie prezidenta republiky* [online], Posl. úpravy 1.1.2013, [cit. 2013-12-25]. Dostupné na WWW: <<http://www.trestnirizeni.com/dokumenty/amnestie-z-1-ledna-2013>>.

35) MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Pomoc v hmotné nouzi*, [online], Praha: MPSV [cit. 2014-01-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/5#d>>.

36) MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Sociální kurátor*, [online], Posl. úpravy 22.6.2009. [cit. 2014-01-15]. Dostupné na WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/7193/socialni_kurator.pdf>.

37) POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *V roce 2013 bylo na území ČR registrováno přes tři sta tisíc trestných činů* [online], Posl. úpravy 20.1.2014, [cit. 2014-03-03]. Dostupné na WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/v-roce-2013-bylo-na-uzemi-cr-registrovano-pres-tri-sta-tisic-trestnych-cinu.aspx>>.

38) POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické přehledy kriminality za rok 2013* [online], © 2014, [cit. 2014-03-03]. Dostupné na WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2013.aspx>>.

39) VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Informace o výkonu trestu*, [online], Posl. úpravy 1.1.2013, [cit. 2013-12-03]. Dostupné na WWW: <<http://www.vscr.cz/veznice-pribram-91/o-nas-1619/vykon-vezenstvi-842/informace-o-vykonu-trestu-7814>>.

40) VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Mapa věznic, vazebních věznic a detenčních ústavů ČR*. [online], Posl. úpravy 1.5.2013, [cit. 2014-01-03]. Dostupné na WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/zakladni-informace-4/mapa-veznic-vazebnich-veznic-a-detencnich-ustavu-cr-5401>>.

41) VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY, *Vzdělávací aktivity SOU 2012-2013*. [online]. Posl. úpravy 3.9.2012, [cit. 2014-02-02]. Dostupné na WWW: <<http://www.vscr.cz/stredni-odborne-uciliste/informacni-servis-1657/vzdelavaci-aktivity/>>.

42) VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Stručná charakteristika věznic*. [online]. Posl. úpravy 1.1.2013, [cit. 2014-02-02]. Dostupné na WWW: <<http://www.vscr.cz/veznice-pribram-91/o-nas-1619/zakladni-informace-1097/veznice-pribram-5040>>.

SEZNAM ZKRATEK

ESF – Evropský sociální fond

ISŠHPOS - Integrovaná střední škola hotelového provozu, obchodu a služeb

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

NGŘ VS ČR– Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky

OPL – Omamné a psychotropní látky

OVT – Oddělení výkonu trestu

PSVD – Prostupná skupina vnitřní diferenciací

PZ – Program zacházení

ŘVTOS – Řád výkonu trestu odnětí svobody

SARPO – Souhrnná analýza rizik a potřeb odsouzených

SO – specializované oddělení

VIS – Vězeňský informační systém

VS ČR - Vězeňská služba České republiky

VTOS – Výkon trestu odnětí svobody

ZVTOS – Zákon o výkonu trestu odnětí svobody

PŘÍLOHY

Příloha I – Mapa věznic, vazebních věznic a detenčních ústavů v České republice

Příloha II – Profilace věznic, vazebních věznic a detenčních ústavů v ČR

Příloha III – Vzdělávací aktivity ve věznicích

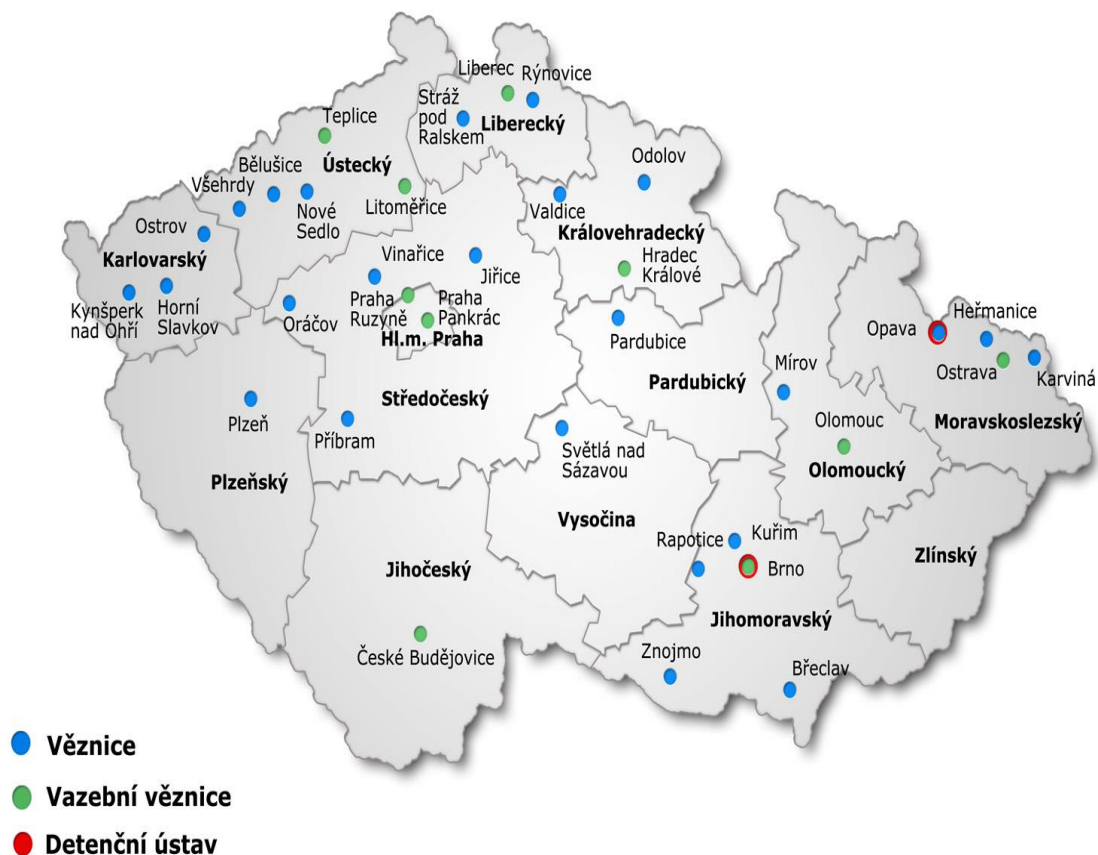
Příloha IV – Dílčí body použité ve výzkumu

Příloha V – Statistika trestné činnosti v ČR v roce 2013

Příloha I - Mapa věznic, vazebních věznic a detenčních ústavů v České republice
dostupné z: VSČR <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/zakladni-informace-4/mapa-veznic-vazebnich-veznic-a-detencnich-ustavu-cr-5401>

Věznice, vazební věznice a detenční ústavy v ČR

Detenční ústavy jsou zdravotnická zařízení ve správě Vězeňské služby. Tato zařízení jsou určena lidem, kteří spáchali trestný čin, ale nejsou za něj kvůli psychické poruše odpovědní. Mohou zde být umístěni i nebezpeční pacienti z psychiatrických léčeben.

Příloha II - Profilace věznic a vazebních věznic

(profilace věznic – věznice mají stanovený svůj základní typ např. věznice s ostrahou. V souladu s touto profilací věznice mohou být ve věznici zřízena i jiná oddělení např. s dozorem, dohledem, specializovaná oddělení atd.)

zdroj: NGR č.71/2013

Věznice Bělušice

***dozor, ostraha**

*specializované oddělení (dále jen „SO“) pro odsouzené s poruchou osobnosti a chování způsobené užíváním návykových látek, **ostraha**

Vazební věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence Brno

***výkon vazby**

***dozor, ostraha**

*odd. se zesíleným stavebně technickým zabezpečením **ostraha**

Věznice Břeclav

Objekt Břeclav

*zvláštní odd. pro výkon vazby

***dohled, ostraha**

*SO pro odsouzené trvale prac. nezařaditelné **dohled, ostraha**

Objekt Poštovná

*dohled, dozor

Vazební věznice České Budějovice

***výkon vazby, dozor**

*SO pro trvale pracovně nezařaditelné ženy **dozor**

Věznice Heřmanice

-objekt **Hrušov – dozor, ostraha**

*SO pro výkon ochranného léčení protialkohol. a léčení patolog. hráčství, **ostraha**

*VT mladiství

*SO pro ods. s mentální retardací - **ostraha**

-objekt **Vyšní Lhoty- dohled, dozor**

Věznice Horní Slavkov

***ostraha**

*SO pro ods.s poruchou duševní, poruchou chování, **ostraha**

*odd. se zesíleným stavebně technickým zabezpečením **ostraha, dozor, zvýšená ostraha**

Vazební věznice Hradec Králové

***výkon vazby**

***objekt Pouchov**

***dohled**

***objekt Hradec Králové**

***ostraha, dozor**

Věznice Jiřice

***dozor, ostraha**

*odd. specializované pro VT ods. s poruchou duševní a poruchou chování ve věznici **s ostrahou**

Věznice Karviná

***dozor, ostraha, zvýšená ostraha**

*SO pro odsouzené trvale pracovně nezařaditelné **zvýšená ostraha, ostraha**

*SO ods. s mentální retardací **zv.ostraha**

*odd. se zesíleným stavebně techn. zabezpečením, **zvýšená ostraha**

Věznice Kuřim

***dozor, ostraha**

*SO pro výkon ochran. léčení sexuolog. **ostraha**

*SO pro VT ods. s por. osob. a chov. způs. užív. návyk. látek **ostraha**

Věznice Kynšperk

***dozor**

*SO pro ods. trvale pracovní
nezařaditelné **dozor**

Vazební věznice Liberec

*výkon vazby

***dozor**

***ostraha**

*SO pro ods. s poruchou duševní
a poruchou chování **dozor**

*SO pro VT trvale pracovní
nezařaditelných **ostraha**

Vazební věznice Litoměřice

*výkon vazby

***dozor**

Věznice Mírov

***dozor**

***ostraha**

***zvýšená ostraha**

*SO ods. s poruchou duševní a
poruchou chování, **zvýšená ostraha**

*odd.se zesíleným stavebně technickým
zabezpečením, **zvýšená ostraha**

Věznice Nové Sedlo

***dozor, ostraha**

*SO ods. s poruchou osobnosti
a chování způsobeným užíváním
.návykových látek **dozor, ostraha**

Věznice Odolov

***objekt Odolov-dohled, dozor**

***objekt Přední Labská-dohled, dozor**

Vazební věznice Olomouc

*výkon vazby

***dozor**

Věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence Opava

objekt Krnovská

***dozor**

objekt Olomoucká-ženy

*SO pro ochranné léčení
protitoxikomanické, protialkoholové a
léčení patolog. hráčství muži, **dozor**

Věznice Oráčov

***dozor, ostraha**

Vazební věznice Ostrava

*výkon vazby

***dozor**

*SO pro ods. trvale pracovní
nezařaditelné **dozor**

*odd. se zesíl.stavebně technickým
zabezpečením **dozor, ostraha**

*ženy-dozor

Věznice Ostrov

*zvlášt. odd. pro výkon vazby

***dozor, ostraha**

*SO ods. s poruchou osobnosti
a chování způsobené užíváním
návykových látek, **dozor**

Věznice Rapotice

***dozor, dohled**

*SO pro ods. trvale pracovní
nezařaditelné **dozor**

Věznice Pardubice

***dozor**

***ostraha**

*SO pro ods. trvale pracovní
nezařaditelné, **ostraha, dozor**

*odd. pro VTOS mladistvých

Věznice Plzeň

*zvlášt. odd. pro výkon vazby

*odd. pro VT trvale pracovní
nezařaditelné, **zvýšená ostraha**

***ostraha, zvýšená ostraha**

*SO pro ods. s poruchou osobnosti
a chování způsobené užíváním
návykových látek, **ostraha**

Vazební věznice Pha-Pankrác

*výkon vazby

***dohled**

***dozor**

***ostraha**

*specializované odd. pro VT trvale pracovně nezařaditelných mužů ve věznici s **ostrahou**

Vazební věznice Pha-Ruzyně

*výkon vazby

objekt Ruzyně-dozor, ostraha

*SO ods. trvale pracovně nezařaditelné,

dozor

objekt Řepy, Ruzyně, Velké Přílepy-ženy

Věznice Příbram

objekt Dubenec

***dohled, dozor, ostraha**

*OS pro ods. s poruchou osobnosti a chování způsobené užíváním návykových látek **ostraha**

objekt Pracov-dohled, dozor

Věznice Stráž pod Ralskem

***dozor**

***ostraha**

*SO pro ods. s mentální retardací, **dozor**

*odd. se zesíleným stavebně technickým zabezpečením, **dozor, ostraha**

Věznice Světlá nad Sázavou

*zvláštní odd. výkon vazby

*ženy

Věznice Rýnovice

***dozor, ostraha**

*SO pro ods. s poruchou duševní a chování s individuálním zacházením,

ostraha *SO pro výkon ochranné léčby protitoxikomanické. **ostraha**

*odd. se zesíleným stavebně technickým zabezpečením, **ostraha**

Vazební věznice Teplice

*výkon vazby

***dozor**

*SO pro VT trvale pracovně nezařaditelných žen, **ostraha**

Věznice Valdice

***dozor, ostraha**

***zvýšená ostraha**

*SO pro ods. s poruchou duševní a poruchou chování ve **zvýšené ostraze**

*odd. se zesíleným stavebně technickým zabezpečením **zvýšená ostraha**

*SO ods. s poruchami osobnosti a chování způsobenými užíváním návykových látek, **zvýšená ostraha**

Věznice Vinařice

***dozor, ostraha**

*SO pro ods. s mentální retardací, **ostraha**

Věznice Všehrady

*VT pro mladistvé

***dohled, dozor**

*SO pro ods. s poruch. osob. a chov. způs. užív. návyk. látek **dozor**

*SO pro VT mlad. s poruch. duševní a chov. s individ. zacházením

Věznice Znojmo

*zvlášť.odd. výkon vazby

***dozor**

***ostraha**

Příloha III – Vzdělávací aktivity ve věznicích

dostupné na: VS ČR <http://www.vscr.cz/stredni-odborne-uciliste/informacni-servis-1657/vzdelavaci-aktivity/>

vzd.střed.	učební obory	délka oborů	pro koho určen	kurzy	délka kurzu	pro koho určen
Heřmanice	Elektrotechnické a strojně montážní práce	3 roky	Muži B,C	Kurz Dělník v elektrotechnice	3 m	Muži B,C
				Kurz Zámečnické práce	3 m	Muži B,C
				Kroužek-Tvořivá dílna	10 m	Muži B,C
Pardubice	Výroba konfekce	2 roky	Muži B,C	Kurz společného stravování	10 m	Muži B,C
	Šití prádla	2roky		Kurz základů výpočetní techniky-2.skupiny	5 m	Muži B,C
	Práce ve stravování	2roky		Kurz malířských a natěračských prací	10 m	Muži B,C
				Kurz základní školy	10 m	Muži B,C
				Kurz anglického jazyka	10 m	Muži B,C
				Kurz zahradnických prací	10 m	Muži B,C
				Pečovatelský kurz	3 d.	Muži B,C
Píseň	Strojrenské práce	3 roky	Muži C	Kurz výtvarného zpracování keramiky	10 m	Muži B,C
				Dělník v elektrotechnice	5 m	Muži C
				Zahradník	10 m	Muži C
				Pro doplnění základního vzdělání	10 m	
				Německého jazyka	10 m	Muži C
				Pro pologramotné	10 m	Muži C
				Informační a komunikační technologii	5 m	Muži C
				Českého jazyka pro cizince	10 m	Muži C
				Všeobecně vzdělávací	10 m	ml. Muži
				Čtenářský kroužek	10 m	Muži C
Rýnovice	Obráběč kovů	3 roky	Muži B,C	Sportovní hry	10 m	Muži C
				Posilovna	10 m	Muži C
				Kurz ovládnání CNC-program HSMworks	3 m	Muži B,C
				Kurz základů ovládnání PC	2 m	Muži B,C
				Kurz počítačového modelování-program Solidworks	3 m	Muži B,C
				Kurz vazač knih	3 m	Muži B,C
				Kurz psaní všemi deseti	5 m	Muži B,C
			Kurz anglického jazyka	10 m	Muži B,C	
			Kurz všeobecných znalostí	8 m	Muži B,C	

Vzd. střed.	učební obory	délka oborů	pro koho určen	kurzy	délka kurzu	pro koho určen
Všechny	Zahradnická výroba	2 roky	Muži-A,B, ml. Muži	Kurz elektrotechnické výroby-výroba rozvaděčů	3 m	Muži A,B, ml. Muži
	Prác ve stravování	2 roky	Muži-A,B, ml. Muži	Kurz elektrotech. výroby-elektroinstalační práce	3 m	Muži A,B, ml. Muži
	Strojírenské práce	3 roky	Muži-A,B, ml. Muži	Kurz květinářských prací	3 m	Muži A,B, ml. Muži
	Děvařská výroba	3 roky	Muži-A,B, ml. Muži	Kurz strojírenské výroby	3 m	Muži A,B, ml. Muži
	Elektrotechnické a strojně montážní práce	3 roky	Muži-A,B, ml. Muži	Kurz pomoc.a manipul. prací při zpracování dřeva	3 m	Muži A,B, ml. Muži
				Kurz základních prací při zpracování dřeva	3 m	Muži A,B, ml. Muži
				Kurz montáž.a dokončov.prací při zpracování dřeva	3 m	Muži A,B, ml. Muži
				Kurz práce ve stravování	3 m	Muži A,B, ml. Muži
				Kurz stavební výroby-betonářské práce	3 m	Muži A,B, ml. Muži
				Kurz stavební výroby-zdění a omítání	3 m	Muži A,B, ml. Muži
				Kurz malířských prací	3 m	Muži A,B, ml. Muži
				Kurz natěračských prací	3 m	Muži A,B, ml. Muži
				Keramický kurz I.-ruční modelování	5 m	Muži A,B, ml. Muži
				Keramický kurz II.-odlívání do forem	5 m	Muži A,B, ml. Muži
				Reprografický kurz	5 m	Muži A,B, ml. Muži
				Kurz práce na PC	1 m	Muži A,B, ml. Muži
				Elektrotechnický kroužek	10 m	Muži A,B, ml. Muži
				Kroužek železničního modelářství	10 m	Muži A,B, ml. Muži
				Kroužek dřevoobrábění	10 m	Muži A,B, ml. Muži
				Kroužek výroby hraček	10 m	Muži A,B, ml. Muži
			Gastronomický kroužek	10 m	Muži A,B, ml. Muži	

vzd.střed.	učební obory	délka oborů	pro koho určen	kurzy	délka kurzu	pro koho určen
Světlá nad Sázavou	Textilní a oděvní výroba	2 roky	Ženy ml., Ženy B,C	Šití interiérového vybavení	10 m	Ženy-B,C, ml.Ž
				Praktická rodinná škola	5 m	Ženy-B,C, ml.Ž
				Celoživotní vzdělávání	5 m	Ženy-B,C, ml.Ž
				Základní škola	10 m	Ženy-B,C, ml.Ž
				Základy obsluhy PC	5 m	Ženy-B,C, ml.Ž
				Obsluha PC pro pokročilé	5 m	Ženy-B,C, ml.Ž
				Kurz základy kuchařských prací	5 m	Ženy-B,C, ml.Ž
				Základy první pomoci a ošetřovatelství	5 m	Ženy-B,C, ml.Ž
				Český jazyk pro cizince	10 m	Ženy-B,C, ml.Ž
				Kroužek keramiky	10 m	Ženy-B,C, ml.Ž
Valdice	Obráběč kovů	3 roky	Muži C	Kurz Malíř-natěrač	5 m	Muži C,D
				Kurz Knihař	5 m	Muži C,D
				Kroužek šipek	12 m	Muži C,D
				Kroužek stolního tenisu	12 m	Muži C,D
				Kroužek minikopané	12 m	Muži C,D
				Kroužek kondičního tělocviku	12 m	Muži C,D
				Kroužek šachový	12 m	Muži C,D
				Kroužek angličtiny	12 m	Muži C,D
				Kroužek akvaristiky	12 m	Muži C,D
				Kroužek nohejbalu	12 m	Muži C,D
				Kroužek rukodělný	12 m	Muži C,D
				Kurz celoživotního vzdělávání	10 m	Muži C,D

107

¹⁰⁷ v tabulkách jsou zaznamenána písmena A, B, C a D, která znamenají typy věznic v ČR, kdy „A“ označuje věznici s dohledem, „B“ věznici s dozorem, „C“ věznici s ostrahou a „D“ věznici se zvýšenou ostrahou

Příloha IV - Dílčí body použité ve výzkumu

1. Bydliště odsouzených před výkonem trestu podle krajů

- Praha
- Středočeský
- Jihočeský
- Plzeňsky
- Karlovarský
- Ústecký
- Liberecký
- Královehradecký
- Pardubický
- Vysočina
- Jihomoravský
- Olomoucký
- Zlínský
- Moravskoslezský

2. Věk odsouzených ubytovaných na oddíle

- do 20 let
- od 21 do 35 let
- od 36 do 45 let
- od 46 let

3. Druh trestné činnosti v porovnání s páčáním trestné činnosti pod vlivem návykových látek

- výroba, zacházení s drogami – OPL
- majetková trestná činnost – krádeže, podvody apod.
- maření úředního rozhodnutí – zákaz řízení motorových vozidel apod.
- násilná trestná činnost
- neplacení alimentů

4. Trestná činnost páchaná pod vlivem návykových látek nebo vlivem závislosti

- nebyl ovlivněn drogami, alkoholem ani výherními automaty a sázením
- byl pod vlivem drog
- byl pod vlivem alkoholu
- sázel a hrál na výherních automatech

5. Rodinná výchova v dětství

- vyrůstal v úplné rodině
- vyrůstal v neúplné rodině s jedním z rodičů
- vyrůstal u prarodičů
- mimo rodinu (dětský domov, výchovný ústav, náhradní rodinná péče)

6. Trestná činnost v rodině odsouzeného

- ano (rodič, prarodič, sourozenec, blízký příbuzný)
- ne

7. Nejvyšší dosažené vzdělání

- nedokončená povinná školní docházka
- základní škola
- vyučen
- střední škola
- vysoká škola

8. V kolika letech byli odsouzení poprvé trestně stíháni

- do 20 let
- od 21 do 35 let
- od 36 do 45 let
- od 46 let

9. Stav odsouzeného před nástupem do současného výkonu trestu

- svobodný
- ženatý
- rozvedený
- vdovec
- partnerský vztah

10. Délka pobytu odsouzeného na svobodě před současným výkonem trestu

- do 6 měsíců
- od 6 do 12 měsíců
- od 13 do 24 měsíců
- nad 25 měsíců

11. Kolikrát byl odsouzený trestán

- 1x
- 2x
- 3x
- 4x
- 5x
- 6x
- 7x
- 8x
- 9x
- 10x a vícekrát

12. Pokolikráté je odsouzený ve výkonu trestu

- 1x
- 2x
- 3x
- 4x
- 5x
- 6x
- 7x
- 8x
- 9x
- 10x a vícekrát

13. Délky trestů odnětí svobody u odsouzených v současném výkonu trestu

- do 12 měsíců
- od 13 do 24 měsíců
- od 25 do 28 měsíců
- od 49 měsíců do 72 měsíců
- nad 73 měsíců

14. Kolik měsíců zbývá do konce výkonu trestu

- do 6 měsíců
- od 7 do 12 měsíců
- od 13 do 24 měsíců
- nad 25 měsíců

15. Zařazení odsouzených do prostupné skupiny vnitřní diference odsouzených (PSVD)

- I.PSVD
- II.PSVD
- III.PSVD

16. Zahájení spolupráce s Probační a mediační službou (PMS) v průběhu výkonu trestu

- ano
- ne

17. Vzdělávání odsouzených ve výkonu trestu

- ano, rekvalifikační kurz
- ano, učební obor
- nestuduje
- zařazen do vzdělávacího programu „21“

18. Pracovní zařazení ve výkonu trestu

- o práci žádal, nezařazen
- o práci žádal, již pracuje
- o práci nežádal, nepracuje
- pracuje formou brigády
- pracuje pro potřeby věznice

19. Kontakty se sociálním zázemím

- udržuje písemný kontakt
- udržuje písemný i telefonický kontakt
- udržuje písemný, telefonický i návštěvní kontakt
- neudržuje žádný kontakt

20. Pracovní zařazení před výkonem trestu

- brigády
- stálý pracovní poměr
- vedlejší pracovní poměr
- práce na dohodu
- práce bez dokladu (na černo)

21. Práce po propuštění

- nemá zajištěnou
- má přislíbenou a rozjednanou
- má domluvenou na smlouvu
- neřeší z důvodu dlouhého trestu

22. Druh bydlení před výkonem trestu

- bez domova
- u rodičů/ v rodině
- v podnájmu
- na ubytovně
- ve vlastním bydlení - byt/dům

23. Bydlení po propuštění – kde bude bydlet po propuštění

- bez domova
- u rodičů/ v rodině
- v podnájmu
- na ubytovně
- ve vlastním bydlení – byt/dům

24. Počet dětí nahlášených odsouzenými

- žádné dítě
- 1 dítě
- 2 děti
- 3 děti
- 4 děti
- 5 a více dětí

25. Počet vyživovaných dětí

- žádné dítě
- 1 dítě
- 2 děti
- 3 děti
- 4 děti
- 5 a více dětí
- u známých
- neřeší z důvodu dlouhého trestu

26. Dluhy po propuštění

- ano, měl již před výkonem trestu
- ano, během výkonu trestu
- nemá

27. Bude odsouzený po propuštění vyhledávat sociální službu

- ano, bude
- ne, nebude

28. Pokud bude odpověď NE – uvést důvody, proč nevyhledá sociální službu

- .....

29. Pokud bude odpověď ANO – uvést důvody, proč vyhledá sociální službu

- .....

Příloha V – Statistika trestné činnosti v ČR v roce 2013

Statistika trestné činnosti v ČR v roce 2013 podle krajů

statistika trestné činnosti v ČR v roce 2013 podle krajů ¹⁰⁸			
kraje	počet trestných činů	majetková tr. činnost	v %
Praha	82 005	62 362	76
Moravskoslezský	42 453	28 289	67
Středočeský	37 350	24 233	65
Ústecký	29 848	18 372	62
Jihomoravský	29 811	18 173	61
Jihočeský	15 020	7 863	52
Olomoucký	14 768	8 561	58
Liberecký	13 963	8 625	62
Plzeňský	13 713	8 209	60
Královehradecký	10 787	5 856	54
Zlínský	9 197	4 802	52
Pardubický	9 092	5 137	57
Vysočina	8 761	4 567	52
Karlovarský	8 198	4 266	52
celkem	324 966	209 315	64

zdroj: Policie ČR

Nejvyšší počet trestných činů ve vztahu k celé České republice zaznamenávaly v roce 2013 hlavní město Praha, Moravskoslezský a Středočeský kraj. V Praze byla, dle sdělení náměstka Kučery, spáchána čtvrtina trestných činů. Největší podíl na celkové kriminalitě měla majetková trestná činnost, která byla spáchána v 64% všech trestných činů.¹⁰⁹

¹⁰⁸ srov. Policie České republiky, *Statistické přehledy kriminality za rok 2013* [online], 2014, [cit. 2014-03-03], dostupné na <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2013.aspx>

¹⁰⁹ Srov. Policie České republiky, *V roce 2013 bylo na území ČR registrováno přes tři sta tisíc trestných činů* [online], 2014-01-20, [cit. 2014-03-03], dostupné na <http://www.policie.cz/clanek/v-roce-2013-bylo-na-uzemi-cr-registrovano-pres-tri-sta-tisic-trestnych-cinu.aspx>

ABSTRAKT

OUŘEDNÍKOVÁ, M. *Příprava vězňů na jejich propuštění a resocializaci.* České Budějovice 2014. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra etiky, psychologie a charitativní práce. Vedoucí práce Mgr. J. Šimečková.

Klíčová slova: výkon trestu, resocializace, odsouzený, program zacházení, extramurální aktivity, sociální kurátor

Tématem bakalářské práce je příprava vězňů na jejich propuštění z výkonu trestu. Cílem této práce bylo zmapovat míru připravenosti odsouzených na jejich propuštění a úskalí, která je čekají po přechodu do občanského života. První část bakalářské práce je věnována průběhu výkonu trestu, zaměstnancům podílejícím se na výchově odsouzených a práci s odsouzenými. Druhá část je zaměřena na propuštění odsouzených z výkonu trestu a na jejich vstup do občanského života. Třetí část práce je praktická, věnovaná vývoji života odsouzeného před výkonem trestu, během výkonu trestu a po jeho propuštění. Cílem výzkumu bylo zjistit, jak se odsouzení připravují na propuštění a zmapovat problémy, které je potkávají při přechodu do občanského života.

ABSTRACT

OUŘEDNÍKOVÁ, M. *Preparation of imprisoned persons for their release and resocialization.* České Budějovice 2014. Bachelor's thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of theology. Department of ethics, psychology and charity work. Thesis supervisor Mgr. J. Šimečková.

Key words: imprisonment, resocialization, convicted, treatment programme, activities outside of prison, probation officer,

The subject of the bachelor's thesis is the preparation of imprisoned persons in Příbram prison for their release from imprisonment. The aim of this work is to closely monitor the extent of preparation of convicts for their release from prison and difficulties they will face back in civil life. The first part of bachelor's thesis is dedicated to the progress of the imprisonment, to employees participating on education of convicted persons and work with convicted persons. The second part is focused on the release of convicted persons and their entry into civil life. The third part is practical, dedicated to the convict's course of life before and during imprisonment and after his release. The aim of the research was to find out how the convicts prepare themselves for their release and to monitor the problems facing them during transition to civil life.